

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Controversiarum Inter Principes Cathedras Divi Thomæ Doctoris Angelici, Et Scoti Doctoris Svbtilis

Stümmel, Friedrich

Coloniæ Agrippinæ, 1680

Controversia IX. De sacris Conciliis, quæ tangunt Controversiam de
distinctione & identitate in Divinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84332)

CONTROVERSIA NONA DE SACRIS CONCILIIS,

Qua tangunt Controversiam de distinctione & identitate in Divinis.

SUMMARIVM.

1. Quid Concilia in speciali decreverint in praesentem Controversiam. n.
2. Quid Lateranense? Qu. 1.
3. Quid reliqua Concilia, Qu. 2.

QUAESTIO I.

Quid decernat Concilium Lateranense.

SUMMARIVM.

1. Error Joachimi quis: damnatur, num. 480. & seq.
2. Propositiones istae: *Essentia generat, Essentia generatur, non tolleri, & auctoritate & ratione ostenditur.* n. 483. & seq.
3. Rationes pro Assertionem 1. ex ipso mysterio SS. Trinitatis hauriuntur. n. 486.
4. A generatione pro productione viventis in natura specifica. n. 487.
5. De subjectis ultima abstractionis, quare non sit predicatio nisi formalis. n. 488. & seq.
6. SS. Patres catervatim in oppositum Assertionis primae asseruntur. n. 490.
7. Terminorum *genitor*, *generans* per simplex v. distinctio à *genitoris* & *generantis* per duplex v. distinctio, ubi de Arianorum dolo. num. 491.
8. SS. Patres explicantur, & Concilio Lateranensi conciliantur. à num. 492. usque ad num. 496.
9. Ista vocula realiter quid valeat in hac: *Essentia generat.* n. 496.
10. Essentiam esse realiter incommunicabilem, Paternitatem realiter communicabilem reprobatur. n. 497.
11. Identitas realis infert unitatem essendi non communicandi. n. 499. & 520.
12. Nec ullatenus admittenda sunt: *Essentia divina realiter generat, realiter generatur.* n. 501. & seq. usque ad n. 512.
13. Unde originatus error Joachimi ablati. n. 500.
14. Hac: *Essentia est Pater, h. Pater adjectivè sumendo, falsa est, & formaliter, & identitè, & quare.* n. 488. & 501.
15. Predicatum generat, genitum, natum est predicari formaliter, proinde hac: *Essentia realiter generat, imbolit sensum formalem.* n. 502. & 488.
16. Per nullam commutationem propositionum destruitur veritas propositionum consensu in conformitate & dependentia actus iudicari cum objecto secundum se spectato. n. 506. usque ad art. 6.
17. Substitutiva illa n. 504. nec tuta sunt, nec contradictionis ictum elidunt. n. 507. usque ad n. 510. generatim & speciatim multa ostenditur argumentis.
18. Principium quod & quo in Deo quid sunt. n. 513.
19. Genitum assimilatur generanti secundum principium formale seu quo. n. 514. Principium quo & quod spectat ad idem genus principii. n. 515.
20. Essentia ut Paternitati identificata est adaphora ad actum notionalem hunc vel illum. n. 515.
21. Malignitas particula negativa non quantum operetur. n. 518.

22. Communicationi respondet in termino identitas, productioni realis distinctio, unde illud, omnia sunt in Divinis unum, ubi non obviat relationis oppositio. n. 521.

23. Ista: Essentia non generat, Paternitas gene-

rat: Essentia communicatur, Paternitas non communicatur, fide credenda statuitur. n. 524.

24. Concludunt distinctionem essentiam inter & Paternitatem, n. 526.

ARTICULUS I.

In quo

Error Ioachimi refertur à Concilio, damnatur, quidque tenendum, sancitur; & status Quaestionis explicatur.

480. *Concilium Lateran. 1283. Patrum sub Innoc. III.* EX ipsius fidei fontibus, & Conciliorum definitionibus Scotistae suam plausibiliter firmant sententiam, imptimis autem ex magno illo & Oecumenico Concilio Lateranensi IV. quod celebratum fuit Anno Domini 1215. Praesidente & approbante Innocentio III. cui interfuerunt Patres 1283. & in eo definitum est, quod Essentia non est generans, neq; genita, neq; procedens, sed est Pater qui generat, Filius qui gignitur, & Spiritus sanctus qui procedit; unde, si, ut vult Schola Adversantium, proprietates relativae formaliter, & intinsecute sint ipsa Essentia, Scotistae ab illis audire desiderant, quod desit Essentia, ut non sit & generans, & genita, & procedens, ipsae enim proprietates sunt ipsa essentia nihil distinctum superaddentes, & vicissim essentia est ipsae proprietates formaliter & nihil aliud; aut quid assignatur finis quod praeter essentiam in Patre concurrat ad generandum, in Filio ad generari, in Spiritu sancto ad procedere? si assignent Paternitatem, Filiationem, & Spiritationem passivam, arguunt Scotistae ex propria Adversantium doctrina, quod eo ipso ipsissimam assignent essentiam contra Concilium, quia essentia est formaliter quod ipsae proprietates, hoc argumentum an plene evincat, infra per extensum producemus pro maiori soliditate ipsius Caput Damnamus, quod habetur lib. 1. Decretalium, tit. 1. cap. 2.

Quid in illo definitum.

Error Ioachimi damnatus.

Damnamus ergo, & reprobamus libellum sive Tractatum, quem Abbas Ioachim edidit, contra Magistrum Petrum Lombardum de Unitate seu Essentia Trinitatis, appellans ipsum haeticum & insanum, pro eo quod in suis dixit sententiis, quomodo quadam summa res est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, & illa non est generans, neq; genita, neq; procedens. Unde asserit, quod illa non tam Trinitatem, quam quaternitatem astruebat in Deo; videlicet tres personas, & illam communem essentiam quasi quartam manifeste protestans, quod nulla res est, quae sit Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, nec est essentia, nec substantia, nec Natura: quamvis concedat quod Pater, & Filius, & Spiritus S. sunt una Essentia, una substantia, unaque Natura. Verum unitatem huiusmodi non

veram & propriam, sed quasi collectivam & similitudinariam esse fatetur, quemadmodum dicuntur multi homines unus populus, & multi fideles Ecclesia. En quam disertis verbis adducit doctrinam Lombardi, & errorem Ioachimi, quem mox condemnat, eoque damnato insuper contraponit, ac quid fide tenendum, proponit his verbis:

Nos autem sacro & universali Concilio approbante credimus & confitemur cum Petro, quod una quadam summa res est, incomprehensibilis quidem & ineffabilis, quae veraciter est Pater, & Filius, & Spiritus S. tres simul Personae, ac singillatim quaelibet earundem: & ideo in Deo Trinitas est solummodo, non quaternitas, quia quaelibet trium Personarum est illa res, videlicet substantia, Essentia, vel Natura divina, quae sola est universonum principium, praeter quod aliud inveniri non potest, & illa res non est generans, neque genita, neque procedens; sed est Pater, qui generat, Filius qui gignitur, & Spiritus S. qui procedit, ut distinctiones sunt in personis, & unitas in Natura. Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus S. non tamen aliud, sed id quod est Pater, est Filius, & Spiritus sanctus. Idem omnino, ut secundum orthodoxam & Catholicam fidem consubstantiales esse credantur. Et infra: Patet ergo, quod sine ulla diminutione Filius nascendo substantiam Patris accepit, & sic eadem res est Pater, & Filius, nec non & Spiritus S. ab utroque procedens. Postremo in fine ejusdem cap. secundi Concilium concludit: Si quis igitur sententiam sive doctrinam praefati Ioachimi in hac parte defendere vel approbare praesumpserit, tanquam haeticus ab omnibus consueatur.

His relatis, principalis punctus, unde pendet resolutio totius Quaestionis, in eo consistit, num haec definitio Concilii: Substantia seu Essentia divina non est generans, neq; genita, neq; procedens; sed est Pater, qui generat, Filius qui gignitur, & Spiritus S. qui procedit, sit articulus fidei, ubi, quia plurima in oppositum congeruntur, ne prolixitas pariat confusionem, placeat pro rei amplitudine, ut clarius procedamus, Quaestionem ad sequentes Articulos extendere.

481. Lombardi doctrina approbatur.

ARTI-

ARTICULUS II.

An post Concilii determinationem, hæc propositiones tolerari possint:
Essentia generat, essentia generatur, & huiusmodi.

482. **A**gnoverunt multi, evinci ex illa absoluta Concilii determinatione, necessario aliquam distinctionem inter Essentiam & proprietates relativas independenter ab intellectus operâ, cum enim illæ propositiones in Divinis veræ sint independenter ab intellectu, non autem possint verificari duo contradictoria contra primum principium: *Impossibile est idem esse, & non esse, necesse est deducere veram aliquam identitatis negationem inter Essentiam & Paternitatem, alioqui*

dictæ propositiones, una affirmans, altera negans non essent veræ, hinc qui Scoti distinctionem non perceperunt, caventur contendere, nihil ibi decerni à Concilio quantum ad has propositiones, quod sit de fide, sed admitti posse, quod Essentia ut est in Patre, generet, ut est in Filio, generetur, idque multa probant tum autoritate, tum etiam ratione, ut infra patebit, sit

ASSERTIO I.

Post Concilii Lateranensis Decretum, non sunt tolerandæ huiusmodi propositiones: *Essentia generat, essentia generatur &c.* accipiendo essentiam abstractè, seu quatenus talis est, & personis communis, sed absolutè tenendum est: Essentia divina non generat, neque generatur, neque procedit.

483. **H**anc ante Scholam Scoti, imò ante tempora Petri Lombardi Sententiarum Magistri, qui obiit 1164. omnes fere Scholastici docuerunt, eodem Petro teste in 1. d. 5. qu. 1. ita cum iisdem concludente: *Catholicis tractatoribus consentientes dicimus, quod nec Pater divinam Essentiam, nec divina Essentia genuit Filium, nec divina Essentia genuit Essentiam.* Hic autem nomine divina Essentie intelligimus divinam Naturam, quæ communis est tribus Personis, & tota in singulis. Et postea iterum: *Non est dicendum, quod divina Essentia genuit Filium, quia cum Filius sit divina Essentia, jam esset Filius res, à quo generatur, & ita eadem res seipsum generaret.* Ita etiam dicimus, quod divina Essentia non genuit Essentiam. Cum enim una & summa quedam res sit divina Essentia, si divina Essentia Essentiam genuit, eadem res seipsam genuit, quod omnino esse non potest, sed Pater solus genuit Filium, & a Patre, & Filio procedit Spiritus sanctus.

Post Lombardi tempora eam similiter tenuerunt, & secuti sunt Scholastici, nemine, ut ait Ruiz de Trinit. d. 80. sect. 3. contradicente, enumeratque multos ibidem, & Joannes Theologus in Concilio Florent. sess. 19. col. 3. nomine Latinorum dixit esse communem Doctorum sententiâ divinam substantia generat. Idem tenuerunt D. Thomas in eandem distinction. 5. in primo qu. 1. art. 1. ubi ad tertium, inquit, non oportet, quod fiat hoc modo

conversio: *Ergo Filius, est Filius essentie, sed: ergo Filius est Filius Patris, qui est Essentia.* Et ad quartum, *Cum dicitur: Essentia est res generans, ly Res potest supponere Essentiam vel Personam; si Essentiam, sic falsa est, quia sic adjectivum poneret formam suam circa Essentiam; si Personam, sic vera est, & tunc non sequitur, ergo Essentia est generans, quia tunc non circa idem ponitur forma adjectiva.* Igitur secundum D. Thomam persona generans non est formaliter Essentia, neque Essentia quæ talis, formaliter generat. Item S. Bonaventura, ut supra vidimus Quæst. 6. n. 467. cum Aureolo & Multilio docet Essentiam divinam communicari Filio, & Spiritui sancto, non verò seipsam communicare activè. Scholam nostram quod attinet, totus Scotistarum cœtus, qui hanc Quæstionem tractant cum Magistro & Doctore suo absolutè negant conformiter ad Decretum Lateranensis Synodi Essentiam divinam præcisè spectatam generare activè, aut generari passivè.

Denique post & extra Scoti scholam plurimi tenent esse de fide, ut Suarez lib. 6. de Trinit. cap. 7. num. 10. Valquez & Molina in 1. part. D. Thom. qu. 39. art. 3. Alarcon de Trinit. cap. 14. n. 5. & falsa, ait, est hæc propositio in quocumq. sensu, quia non potest esse alius, nisi formalis: *Essentia generat.* Ricciolus in Appendice 2. ad cap. 24. de distinctionibus, num. 520. cum Argentina & Canariensi, Standenbecht parte 2. de dist. cap. 2. sect. 3. §. 3. art. 3.

gum 3. id supponit tanquam certum & indubitatum. Rosmer idem tenet Tract. de Deo disput. 1. art. 3. circa finem in responsione ad objectionem. Eam præterea docent Bellarminus Tom. 1. lib. 2. de Christo, cap. 7. Antonius Perez de Trinit. disp. 1. cap. 2. Petavius Tom. 2. Theologicorum dogmatum, lib. 5. cap. 1. & lib. 6. cap. 10. 11. & 12. qui omnes tenent simpliciter falsas esse has propositiones: *Essentia generat, vel Essentia generatur, & cetera huiusmodi.* Ruiz sect. 4. insuper ait illas propositiones esse temerarias, periculosas, & errori proximas.

484. Probatur 1. per expressam Concilii definitionem: *Substantia, Essentia, vel Natura divina, &c. non est generans, nec genita, nec procedens.* Secundo ex Concilio Toletano I. in confessione fidei: *Si quis dixerit Deitatem nascibilem esse, anathema sit.*

485. Deinde autoritate SS. Patrum, qui expressè nostram probant sententiam, ut Athanasius Dialogo 2. p. 160. Patrem, & Filium dicit *ἀγέννητον*, puta secundum essentiam, secundum quam volebat Anomæus Patrem Ingenitum. Deinde p. 166. expressè dicit *ἀγέννητον* non declarare essentiam, sicut neque *ἀγέννητον*. Horum explicationem terminorum, quos refero, ut jacent in S. Athanasio, habes infra num. 491. deinde id iterum repetit p. 168. dicens: *Ὁσέως ἀγέννητον non esse essentiam, nam si τὸ ἀγέννητον esset quadam Natura, τὸ γέννητον quoque Natura esset; & mox ad objectionem Anomæi ait: Eandem naturam esse genitam, & ἀγέννητον nemo dicit, siquidem ostensum est, neque ἀγέννητον neque γέννητον esse essentiam.* Non itaque Essentia generat, aut generatur. Secundo, ex aliis Patribus quos refert Ricciolus loc. cit. num. 315. ut Basilium dicentem lib. 5. contra Eunomium: *Ingeniti appellatio significat, quomodo se habeat substantia Dei, & quod nata non sit.* Ephrem Syr. serm. de Poenit. *Unam consubstantialem Trinitatis Naturam ingenitam* appellat. Faustum Regimensis epist. 16 in 3. Tom. Bibl. PP. *Ingenitus ergo & genitus, & ex utroque procedens Personas indigitat non Naturam.* Fulgentium lib. 2. ad Thraseam. *Quod enim dicitur genitus, non hoc est nomen Divinitatis in Filio, sed nomen est Nativitatis in Deo.* Maximum Taurinensem homilia de Symbolo, ubi in primum illum Articulum: *Credo in Deum Patrem omnipotentem*, inquit, in Deo *Natura innascibilis est*, in Patre *Unigeniti veritas*, in omnipotente plenitudo virtutis ostenditur, est namque per ingenitam Deitatem omnipotens. Et denique Euthymium parte 1. Panopliæ tit. 7. ubi gigni, inquit, non est Natura, sed Hypostasos, nam si esset Natura, neutiquam in eadem natura genitum consideravimus & ingenitum. Ex his nescio, quomodo Richardus, de quo infra num. 498. ne unum viderit, eod quod dicat, ad id quod ipsi dicunt, puta essentiam non esse genitam, *authoritatem asserere non possunt: asserant si possunt authoritatem.*

Tom. II. R. P. Stumelii.

ritatem, non dicam plures, sed saltem unam, qua neget substantiam gignere substantiam. Habet ecce plures, quibus & unam addamus, quæ sit plurium instar, imò pro mille erit, quia est Augustini quem nostrum esse ostendimus. Is lib. 1. de Trinit. cap. 1. nonnullis rectè objurgatis, quod immaturo & perverso rationis amore metirentur Dei Naturam per imperfectiones creaturæ corporalis aut spiritualis, ut quod Deum opinarentur nunc obliviscentem, nunc recordantem, mox expressè Essentiam divinam, ait, non generare seipsam: *Qui autem, inquit, putat ejus esse potentia Deum, ut seipsum ipse genuerit, eo plus errant, quod non solum Deus ita non est, sed nec spiritualis, nec corporalis creatura.* Nulla enim res est, qua seipsam omnino gignat ut sit. Si autem Essentia divina nequeat generare seipsam, simpliciter generare non potest, nisi blasphemè quis dicat Essentiam generare aliam Essentiam, adeoque alterum Deum.

Probatur secundo ex lib. 5. cap. 3. de geniti & ingeniti vocabulis disputans cum Arianis, illos proprio jugulat argumento, quo dicebant Ingenitum Patri & genitum esse Filio, esse secundum substantiam, diversum autem esse genitum & ingenitum, quibus respondens, inquit, Si quidquid de Deo dicitur, secundum substantiam dicitur: ergo quod dictum est: *Ego & Pater unum sumus*, secundum substantiam dictum est. Et statim: *Aut si hoc non secundum substantiam dictum est, dicitur ergo aliquid de Deo, non secundum substantiam, & ideo jam non cogimur secundum substantiam intelligere ingenitum & genitum.* Et mox: *Admittant ergo, non secundum substantiam dici ingenitum, & genitum.* Sicut ergo hoc prædicatum, *Ingenitus*, in persona Patris, non secundum substantiam dicitur, ita neque Filius ex mente Augustini secundum Essentiam divinæ substantiam est genitus.

Probatur tertio ex lib. 6. de Trinit. cap. 2. ubi quidem ait sapientiam esse de sapientia, & lumen de lumine, sed quod non accipiat in abstracto, sed concretè, perspicuum est in iis, quæ sequuntur: *nec enim simul ambo Deus de Deo, sed solus Filius de Deo, scilicet Patre, nec ambo simul lumen de lumine, sed solus Filius de lumine Patre.*

Quarto, hoc eodem modo lib. 7. de Trin. cap. 3. ait de Filio: *Sicut lumen Dei de Patre lumine, & fons vitæ apud Deum Patrem utique fontem vitæ, ubi iterum manifestè patet, quod lumen concretum accipiat.*

Probatur denique rationibus, & ex ipso SS. Trinitatis mysterio: Prima asseritur à S. Bonaventura, & Magistro Sentent. generare importat distinctionem: Cui convenit generari, conveniet & distinguì: ex quo licet arguitur in forma: Si Essentia divina generaret Filium, & Essentia divina Filii generaretur, nec salvaretur unitas numerica, nec Personarum Trinitas. Se 3. prob. quoad primam partem

Augustin.

496.
S. Bonav.
Magister
Sentent.

Joannes
Theolog.

partem, nam ex hypothesi verè produceret, & produceretur, ideoque esset oppositio relativa inter essentiam generantem, & Essentiam generatam, & sic, ut ait præfatus Sanctus, plures sunt essentiae, quod est contra fidem; quia sic necessariò generaret alterum numero Deum, proinde Pater, & Filius non essent unus numero Deus, sicut nec una numero Deitas, sed plures, una producens, altera producta, & huic rationi insistens Joannes Theologus in Concilio Florentino sess. 19. col. 3. dixit: *Quoniam divina substantia nomen abstractum existit, ideo generatio ei non potest attribui. Namque cum una numero sit, siquidem generare posset, procul dubio in Divinis esset distinctio, quandoquidem non seipsam, verum quidquam aliud generaret. Illud aliud autem esset alius indubiè Deus. Antecedens principale, quoad secundam partem, quòd nec posset salvari Personarum Trinitas, etiam dato per impossibile, quòd Essentia divina generaret Essentiam divinam, salva identitate numerica Naturae divinae, Personis duntaxat multiplicatis, probatur: Tota totaliter Essentia, quae est in Patre, est eadem in Filio: ergo supposito quòd Essentia generet, cum sit omnis ratio & conditio principandi in illo & Spiritu sancto, jam Filii, & Spiritus sancti Essentia esset generativa alterius Filii, & alterius Spiritus sancti, uterque enim habet omnia essentialia, quae habet Pater, consequenter in propagatione personarum divinarum procederet in infinitum, quae sunt absurda.*

487. Secundò: Generatio, productio, &c. viventis, de qua est sermo, esse posset in proposito, vel accipitur propriè pro productione viventis secundum similitudinem in natura specifica, vel communiter, id est, pro qualibet productione viventis, quo pacto Spiritus sanctus posset dici genitus, id est, productus; vel accipitur extensive, & communissimè pro communicatione viventis, sed nullo ex his modo essentia diciatur propriè genita; non primo & secundo; quia jam Essentia secundum se, & propriam rationem suam, esset capax productionis, proinde non esset ens à se, & improductibilis, quod est contra lumen naturale & fidei. Non tertio modo, quia hoc nihil est aliud, quàm essentiam esse communicatam: atqui esse communicatum non importat, ut pater, aliquam productionem ex specificatis, de quibus hinc agitur: ergo essentia nullo modo propriè est genita vel producta, Min. prob. Nam ut quidpiam alicui dicatur communicatum, non requiritur distinctio realis ab eo, cui communicatur, cum possit Pater Essentiam numericè eandem communicare, ut autem quidpiam producat aliquid, necesse est, ipsum à producto realiter distinguì: & ideo illa est vera: *Essentia est Filius & Spiritui communicata*, & altera hæc, falsa est: *Essentia est spirata, genita, &c.*

488. Aliter probari potest ex Scoto l. c. q. 1. n. 5. Scotus.

ratione logicà, nimirum: quandocumque subiectum est abstractum ultima abstractione, & prædicatum ex ratione sua formali non potest prædicari nisi formaliter, non potest propositio esse vera, nisi verificetur in primo modo dicendi per se, sed subiectum hoc Deitas, Essentia, &c. est abstractum ultimà abstractione, & prædicatum hoc generans vel genita, spirans vel spirata seu procedens de ratione sua, non est natum prædicari nisi formaliter: ergo propositio hæc, Deitas vel Essentia est generans vel genita, &c. non potest esse vera, nisi talis sit per se primo modo; quo pacto verum esse non posse, patet: quia prædicatum non est de per se intellectu subiecti, quia notionale est relativum, & essentia quid absolutum, relatio autem non est intra conceptum, seu de per se intellectu absoluti. Huius syllogismi maiorem sic declarat Doctor ibi sub nu. 6. ubi duo promittit: *Primo*, quòd quidditas substantialis, non nisi una abstractione est abstrahibilis, scilicet à supposito, accidens autem absolutum vel relativum, quando plura potest concernere, tantò plures posse fieri abstractiones, ut à supposito, ab individuo, &c. *Secundo*, adjectiva non posse alio modo prædicari, quàm formaliter, quia ut habet num. 7. adjectiva formam significant per modum informantis, & ideo, inquit, de nullo dicuntur verè, nisi ad quod se habent per modum informantis, de quo videlicet formaliter dicuntur. Hisq; intellectis Major probat ita: Quando aliquod prædicatum est abstractum ultimà abstractione, ita quod est abstractum ab omni eo quod est extra rationem ejus, & prædicatum ejus non prædicatur de aliquo, nisi formaliter, non est unio vera talium extremorum, nisi sit formalis, & per se primo modo, & de per se intellectu subiecti, quia istud prædicatum præcisè natum est prædicari formaliter, ideo non potest salvari veritas per identitatem tantum cum subiecto à quo prædicatum est summà abstractione abstractum, quia ratione non potest stare pro aliquo qualitercunque alio à se, sed præcisè pro se formaliter, ideoque oporteret ad hoc, ut prædicatum illi subiecto conveniret in primo modo dicendi per se, ut ratio subiecti præcisè & formaliter esset eadem illi prædicato, quod non posset esse, nisi illa ratio præcisè prædicatum includeret. Pater igitur illa Major. Hactenus secundum litteram Doctoris. Minorem probat similiter ex prima suppositione, quia cum Deitas vel Essentia sit substantiale abstractum à supposito, & non datur ulterior abstractio in substantiis, hinc in hac: Essentia generat, est genita, &c. subiectum est ultima abstractione abstractum, ut habet Minor argumenti. Quae autem est ratio harum Essentia vel Deitas generat aut spirat, est & istarum Essentia vel Deitas generatur aut spiratur.

Plura

489. *Plura* de his & solutionem eorum, quæ op-
ponuntur, videlicet apud Scoti Commen-
tatores Lychetum præferim & Poncium hic
supra literam Doctoris, qui n. 7. *Pon.* putat nō
esse necesse, ut ad tot recurratur abstractiones
in argumento, cum Summa illius in eo con-
sistat, quod Essentia divina concepta, ut signi-
ficatur per nomen, Essentia, dicat ipsammet
Essentiam secundum se consideratam, ut ab-
strahit à personalitatibus & Personis divinis,
unde qui ipsam ita concipit, non habet obje-
ctivè sibi propositam ullam personā aut per-
sonalitatē, sed ipsam Essentiam, secundum
quod esset in casu quo per impossibile nulla
daretur persona, & propterea ut sic nequit
supponere pro persona, nec aliquid quod non
potest competere, nisi personæ, potest verifi-
cari de illa ut sic concepta. Ad hanc confide-
rationem *Rui.* disp. 80. lect. 4. respexisse vide-
tur dum dicit temerarias esse, periculosas, de
errore proximè suspectas hasce propositiones:
Essentia generat, Essentia generatur. Si essen-
tia in rigore sumatur, scilicet, ait, si essentia sup-
ponat pro persona, quia, inquit, Concilium i-
gnorare non potuit opinionem Richardi;
verum si essentia in rigore sumpta nunquam
supponat pro persona, quid obstat tales pro-
positiones dici errori proximas, esto Concili-
um non poverit ignorare opinionem Rich-
ardi, quod idē etiam illam opinionem dam-
navit, ut expressius infra Art. 6. declarabi-
tur. Ex hoc porro, quod essentia in rigore
nunquam supponit pro persona. *Poncius* dat
disparitatem, cur hæc admitti debeat: *Deus ge-
nerat, Non illa: Essentia generat.* Quia, in-

quit, hoc nomen *Deus*, ex communi loquendi
modo est indifferenter impositum ad signifi-
candum suppositum divinum quodcunque,
cum autem verum sit, quod generet unum
suppositum in illa propositione subjectum
supponit pro persona generante, sicut in pro-
positione, quā dicitur, homo currit, supponit
pro homine illo, qui currit; nomen essentiae
verò ex communi loquendi modo non est
impositum ad significandum suppositum di-
vinum, unde si dicatur *Essentia generat*, non in-
telligitur per hoc, suppositum aliquod divi-
num generare, non potest proinde supponere
pro supposito, eritque talis propositio falsa.
Ubi advertas, non velle *Poncium*, quod no-
men *Deus* in dicta propositione ita significet
personam indefinitè & confusè, quasi illi hoc
prædicatum, *generat*, non conveniat, quatenus
per se supponit pro subsistente absolute in
hac Deitate, cuius oppositum docet Scotus d.
7. q. 1. §. *Quia autem*: sed cum personalitas
sit conditio cum essentia constituens princi-
pium quod generationis, indicat hoc prædica-
tum convenire personæ habenti Deitatem, de
qua solum verificatur, quod generat, & sic
dicit, *Cum autem verum sit, quod generet unum
suppositum, in illa propositione subjectum suppo-
nit pro persona generante*, eodem prorsus mo-
do, quo hoc nomen, *spirator*, supponit qui-
dem pro subsistente in hac virtute spirandi,
quod tamen in re non est aliud, quam Pater,
& Filius, unde & rectè de illo congreto præ-
dicatur, quod spirat, quia actiones sunt sup-
positorum vel subsistentium.

ARTICULUS III.

Num ex SS. Patribus probari possit supradictas propositiones non
refragari fidei?

490. *A*uctoritates apparenter in oppositum
nostræ doctrinæ in immensum conge-
runtur, passim apud Auctores, qui de
hoc agunt, ut propterea *Richardus Victorinus*
lib. 5. de Trinit. cap. 22. præ cæteris animosius
scribit contra illos, qui contendunt non esse
dicendum, quod substantia gignat substantiā,
Essentia essentiam, Sapientia sapientiam, imò
quasi exprobrando contrariæ opinionis Au-
ctoribus ait, ut refert Scotus 1. d. 5. q. 1. *Multi
temporibus nostris surrexere, qui non audent dice-
re, substantiam genitam; qui potius, quod est peri-
culosius, & contra Sanctorum auctoritates, au-
dent negare, & modis omnibus refellere, quod sub-
stantia gignat substantiam, pertinaciter negantes,
quod omnes Sancti affirmant. Ad illud quod ipsi
dicunt, auctoritatem invenire non possunt: ad hoc
quod dicimus, auctoritates multas etiam ipsi ad-
ducunt, in morem Golia, &c. & addit: Bene di-
cunt Patres, quod substantia substantiam gignit:
vestra autem expositio ad hoc contendit, quod cre-*
Tom. II. R. P. Sturmeli.

*damus, quod substantia substantiam gignat. Fide-
lis expositio & omni acceptione digna, quia hoc
quod SS. Patres clamant, contendit falsum esse;
& quod nemo Sanctorum asserit, contendit verum
esse. Hæc ille, quibus, ait, Scotus. Videtur expresse
loqui contra Magistrum Sententiarum, & quia
Magister exponit illas auctoritates, quas adducit
contra se videtur deridere Magistrum, qui contra
intentionem Patrum exponit auctoritates. Ubi
quod ait Scotus, Richardum loqui contra
Magistrum, & videri deridere Magistrum,
fortè intelligendum est de Magistri sententia,
non de persona, cui ad Argumenta, pro nega-
tiva parte respondet: Sicut supra caput in-
tellectus humani est, quod unitas substantia sit in
pluralitate Personarum, & tamen creditur; ita
credendum est, licet non intelligatur, quod eadem
essentia generet & generetur. Quod verò Ri-
chardus taliter loquitur, videtur sumplisse
principium*

Primò ex illis Patribus, qui Patrem divi-
num

*Quibus
fretus
Richard.*

August. num, aiunt, esse principium, fontem, & originem Deitatis: censent ergo Deitatem posse dici originatam & productam. Sic 1. August. lib. 4. de Trinit. cap. 20. Patrem appellat principium totius Divinitatis, vel, si melius dicitur, Deitatis, quia ipse à nullo est. Et ante Augustinum Dionysius cap. 2. de divin. Nominib. Et Athanasius Orat. de dicto, Deus ex Deo. Et **VI. Concil. Toletanum VI. in confessione fidei:** & **Concil. VVormatiense** Patrem vocant principium, fontem, & originem divinitatis, idem non solum persone habentis originem in divinis, sed & essentie.

Ignatius. Secundò, Patres vel simpliciter, aiunt, Essentiam esse genitam, vel esse ex vel de substantia Dei natam, vel denique substantiam gignere Filium. Sic S. Ignatius epist. 3. quæ est ad Magnesianos de Verbo: Est operatio Deitatis, Essentia scilicet genita. Et Athanasius serm. 3.

Athanas. Gestorum Nicænæ Synodi, Filium inducit sic loquentem: Ex tua Essentia, quam in me genuisti, Spiritum sanctum de eis. Et epist. ad Serapionem: Essentiam suam in seipso Genitor retinens, totam in Filio inenarrabiliter genuit. Et mox: Eandem Naturam genuit in Filio, spirantem Spiritum vivum. Damascenus lib. 1. de fide cap. 8. Ex ipsa, ait, substantia Patris astruimus Filii generationem. Et Concil. Toletanum III. & XI. in confessione fidei, ait: Filius non ex nihilo aut ex alia substantia, sed ex utero Patris, id est, ex substantia genitus credendus est. Concilium Hispalense II. cap. 13. Concil. Nicænum in confessione fidei, & Concilium Ephesinum in Epist. ad Nestorium: Credimus, inquam, in unum Dominum Iesum Christum, Filium Dei natum ex Patre, hoc est ex substantia Patris, Deum de Deo. Cyrillus Alexandrinus lib. 4. Dialogorum de Trinit. Natura divina gignitur, non sicut nos, sed sicut ipse novit, & nata est. Et lib. 2. Theaudi cap. 1. Divina substantia ineffabili quadam Natura constituta, Filium ex Patris hypostasi genuit. Et Epiphanius hæresi 76. Genitam Naturam esse causam ad unigenitum genimen dixit. Hilarius lib. 4. de Trinit. ait: Filium nihil habere nisi natum. Et lib. de Synodis ad Can. IV. Quæ ex Patre generata est essentia. Et ibidem: Nec dissimilem sibi edidit Natura Naturam. Similiter ad Anathematismum quartum: Quod enim in utroque vita est, id in utroque significatur Essentia, & vita quæ generatur ex vita, id est Essentia. Et lib. 9. de Trinit. loquens de Filio: Ex eo ejusdem generis genitam in se Naturam naturaliter in se gignentem se habuisse Naturam. Et lib. 11. de Tim. Pater Deo Filio, & Nativitatis ejus Deus est, & Natura Pater est. Et ad Canonem XXVI Synodi Syrmienis: Filius idcirco Deus, quia ex innascibili Essentia natus existit. Gregorius Nyssenus Nyssenus frater Basilii lib. 2. contra Eunomium, generationem Essentie admisit, ipse quoque Basilii, quem sicut & Athanasium, D. Thom. Cyrillum D. Thomas Opusc. 1. contra erro-

rores Græcorum, cap. 4. refert dicentes: quoddam Essentia sit genita in Filio, & spirata in Spiritu sancto. Et in fine refert eundem Cyrillum sic exponentem: Pater de se vita vivente, & de Essentia veraciter existente, tanquam à vera radice generando Filium, dat ei naturaliter suam totam vitam & Essentiam. Augustinus autem affectatur ex lib. 3. contra Maximinum, cap. 14. reprehendit Arianos, quia substantiam Dei de se ipsa gignere posse Filium non putabant. Et lib. 4. de Trinit. ubi in id Sap. 7. Candor est enim lucis æternæ, ait: Quid aliud dictum est, quam lux est lucis æternæ, candor quippe lucis quid nescis, & idem coæterna luci, de qua lux est. Quibus videtur innuere Essentiam esse de Essentia, cum in eo subdat, quod lux illa istam genuit: cavendum non erat, inquit, ne minor lux illa putaretur, quæ istam genuit, hoc enim nullus hæreticorum est ausus dicere: illi cogitationi occurrit Scriptura, quæ posset videri obscurior lux ista, quæ manet, quam illa de qua manet, &c. quam suspicionem tulit, cum ait, candor est illius, id est, lucis æternæ, atque ita ostendit æqualem. Et mox: Si autem major est, non ex ea manet, non enim vinceret, de qua genita est. Vult ergo Essentiam manare & gigni de Essentia. Et lib. 7. de Trinit. cap. 2. hunc locum afferunt: Verbum & Sapientiam esse, sed non eò Verbum, quod Sapientiam, mox subdit: Id dici accipimus, cum dicitur Verbum, ac si nata dicatur Sapientia; atque Sapientia est Essentia, ergo Essentia est nata. Et lib. 7. de Trinit. cap. 1. Magnus est, non nisi eam quam genuit magnitudine, ita & est non nisi eam quam genuit Essentia. Et cap. 2. Pater, & Filius una Sapientia, quia una Essentia, & sigillatim sapientia de sapientia, sicut Essentia de Essentia. Ibidem iterum: Illa Natura quæ semper genita manet ex Patre, nostram naturam suscepit. Et lib. de fide & Symbolo, cap. 3. Deus cum Verbum genuit, id quod est, ipse genuit. Fulgentius lib. de fide ad Petrum, cap. 2. Substantiam de substantia, & Naturam genitam appellat. Anselmus in Monol. cap. 43. ait: Naturam Essentiam de Patris Essentia. Idcirco in Idcirco. Præfatione libri contra Varimadum: Naturam de se Filium generare asserit. Julianus Toletanus apud Petavium Tom. 2. p. 612. dicit: Filius igitur Dei, de Essentia Patris natus est, Essentia de Essentia, sicut Natura de Natura, & substantia de substantia, & tamen nec duas Essentie, nec duas Nature, nec duas Substantias possunt dici, sed una Essentia, Natura, & substantia. Item Spiritum sanctum esse voluntatem de voluntate, est in Concilio Toletano XV. item esse lucem lucis, lumen de lumine, ut cantat Ecclesia in hymno ad Laudes feræ II. Splendor paternæ gloriæ, de luce lucem proferens, lux lucis, & fons luminis. Idem habet in Hymno matutinali Feræ III. & Symbolo Nicæno.

Nyssen. **Basilii.** **D. Thom.** Cyrillum D. Thomas Opusc. 1. contra erro-

Ad hæc & similia frustra responderetur ex D. Thoma 1. p. qu. 39. art. 5. ad 1. in huiusmodi locutionibus Patres vel usurpare abstracta pro concretis, ita ut cum Augustino v. gr. ait Filium Dei esse Sapientiam de Sapientia, ut sensus sit, quod sapiens sit de sapiente, & Deus de Deo, hæc Responsio non subsistit, quia est extorta, & contra communem loquendi modum, quam sermo sustineat, quo SS. Patres prorsus abusivè locuti fuissent utendo abstractis pro concretis, perinde ac si quis diceret: albedinem esse parietem, pro hoc quod album sit paries. His non obstantibus, sit

A S S E R T I O II.

Auctoritates allatæ, etsi secundum corticem verborum contradictoriè videantur repugnare doctrinæ à nobis propugnatae, à parte rei tamen nihil habent contra illam, quo tamen gratis dato, cum SS. Patres extra Concilium non sint infallibilis Regula fidei, si ad meliorem sensum redigi non possint; corrigendi: si possint, congrua interpretatione cum Concilio Oecumenico Lateranensi conciliandi sunt.

Assertionis prima pars generatim patet ex Patribus adductis, ad quorum explicationem lege quæ ex Damasceno, lib. 1. fidei, cap. 9. & Athanasio infra cit. huc afferimus de Arianorum technis, & fallacia tuendi suam hæresin.

Arianorum lusus & abusus circa terminos $\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ & $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ per simplex $\nu\iota$ & $\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ & $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ per duplex $\nu\iota$ & qualiter sancti Patres sub terminis abstractis ad explicatiorem expressionem consubstantialitatis Filii cum Patre, eorum perfidia occurrerunt.

491.
Dolus hæ-
resi con-
genitus.

Quia equivocorum distinctio, sophisma-
tum ex iis confictorum, solutio est, se-
cundum Arianos impiè & blasphemè, apud
vulgus præsertim etiam literatorum inferio-
ris classis mangoniassè causam suæ nequitie
in his terminis $\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ id est, factus, & $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$,
id est, non factus, non creatus, per uni-
cum $\nu\iota$ à verbo $\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ vel $\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$, quod si-
gnificat fieri, aut in lucem editum cum initio
existendi, seu de non extantibus, sive illud sit
 $\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ id est factum, sive $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ id est crea-
tum, item in his $\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ id est genitus, &
 $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ id est ingenuus, per duplex $\nu\iota$ à
verbo $\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$, id est nascor, sive $\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ gene-
nero, produco, edo in lucem generatione
præse sumptæ, eâ ratione Athanasius Dialog.
1. de SS. Trinit. p. 153. Tomi secundi Ope-
rum Athan. impress. Officina Commeliana lci-
scitanti Anomæo, unum ergo dicis $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$
sion responder $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$, id est, non factum
quidem etiam dico Filium: $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ autem
id est ingenuus, nequaquam: replicante ite-
rum Anomæo, estne igitur illud $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ a-
liud & aliud $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$, respondet: si $\tau\omicron$
 $\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ illud est, quod est ex hypostasi & u-
tero, jam illud est $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$, quod non est ex
utero & hypostasi, & si $\tau\omicron$ $\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ illud est,
quod est ex potestate secundum mandatum,
tunc $\tau\omicron$ $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ illud est, quod non existit
ex mandato, vel auctorem & causam non ha-
beret, vel ex hypostasi $\tau\omicron$ $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$, id est, ejus

Tom. II. R. P. Stumelii.

quod non est genitum, & mox querenti
Anomæo, an duo ergo diceret $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$? Re-
spondet, ego Patrem, & Filium, & Spiritum
sanctum dico esse $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$, nequaquam verò
tria $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$, neque $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ id est Patris &
principii expertia, id quod postea reperit Dia-
log. 2. de Trinit. p. 160. & 166. Nos, inquit,
dicimus Filium $\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ genitum, non au-
tem $\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ id est factum, genitum enim est,
quod Patrem habet; factum verò quod o-
pificem habet, hæc terminorum fallaci usur-
patione propter vulgi applausum non solum
detruxerunt quosdam Patres ab his voca-
bulis ut Dionysium Alexandrinum, ut videre
est in sua epistola ad Paulum Samosatranum,
imò ipsum Athanasium in cit. Dial. p. 149.
& Dial. 2. p. 160. & 161. ubi negat probari
posse $\tau\omicron$ $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ ingenuus, & $\tau\omicron$ $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$
ton, id est, non factum esse proprium Patri, &
quod $\alpha\gamma\epsilon\gamma\eta\mu\epsilon\tau\omicron\varsigma$ appellare non magis sit opus,
quàm vocare $\alpha\theta\epsilon\omicron\varsigma$ eò quod sit sine Deo. Et
denique Basilium, qui eandem vocem susce-
ptam habuit lib. 2. contra Eunomium. & Na-
zianz. Orat. 39. Ambrosio item ea vocabula
displicuerunt lib. de Dom. Incar. Sacram. cap.
8. & 9. & Idacio Claro ad Varimundum; sed
& quia Catholici admitterent Filium Dei re-
verà esse genitum, blasphemè contendebant
hoc argumento Filium non esse Deum Patri
homocæon seu consubstantialem, nimirum
argumentabantur: In quo est diversa substan-

Patres a-
liqui cur
terminos
illos susce-
ptos ha-
buerint
contra
commune
loquendi
usum.

443

114,

ria, non potest esse alteri consubstantialis, sed in Filio est diversa substantia: ergo. Pro Minori, ut habet interpres Dial. Athan. in præfatione malitiosè ludebant vocabulis *ἀγέννητος* quod scriptum per unum *ἕν*, & *ἀγέννητος*, per duplex *ἑν*, hinc SS. Patres ad exprimendam melius & explicatius consubstantialitatem Filii cum Patre contra proprietatem sermonis adegerunt pro nominibus personarum ut uterentur terminis abstractis, qui videbantur expressius denotare essentialē Trinitatis unitatem, uti rectè notat Albertus p.p. Summæ Qu. 30. membro 3. art. 1. ubi dicit: *Propter hæreticos præcipuè Arianos & Nestorianos, qui dixerunt Patrem, & Filium esse diversæ substantiæ; & tunc Sancti occurrentes illi errori in oppositum extendendo locutionem dixerunt, Essentia de Essentia, intelligendo, non quatenus talis est abstractionis, sed concretum, ut affecta proprietate personali. Porro, quia à tempore Concilii Lateranensis huiusmodi tercula menta cessant, quilibet facile expediet hæreticorum cavillationes, tenendo Deum in primo sensu ingentum esse, id est, increatum, non factum, nunquam de non extantibus productum, nihilominus in secundo sensu accipiendo *ἀγέννητος* per duplex *ἑν*, in aliqua sua persona verè & propriè juxta alterum sensum genitum esse à Patre ab æterno productum. Quomodo Ecclesia in Symbolo genitum, non factum confitetur.*

492. *Callidè hæc Arianorum machinatione ostensa, clarum est per allata supra n. 490. nihil vinci contra nostram doctrinam, sanctoque Patres totos fuisse in eo, ut & perfidiam destruerent hæreticorum, & consubstantialitatem Filii cum Patre, quam illi negabant, assererent; ideoque, ut inculcarent identitatem personarum in eadem substantia, essentia, voluntate, & quacunq; alia perfectione absoluta, prudenter existimârunt, dum astruebant originem Personarum, abstractis loquendi modis potius utendum contra hæreticos consubstantialitatem negantes, quam concretis: ea ratione primò dicebant Filium esse sapienter de Sapientia, Essentiam de Essentia, voluntatem de voluntate, lucem lucis, lumen de lumine, secundo, quod substantia ineffabili quâdam ratione gignat substantiam, Filium esse de substantia Patris, Naturam divinam gigni, ingentam Naturam esse causam ad unigenitum genimen, ut habent Ignatius, Athanasius, Damasc. Cyrillus, Epiphanius, &c. urgendo substantiam Patris esse productivam Filii, & Filium ex, & de Patris essentia. Tertio denique dicebant Patrem esse principium, fontem, & originem Dicitatis.*

493. *Quoad primum loquendi modum, licet sit abstractus, itaque dicendum, quod Patres non usurpârunt terminum Essentia in abstracto formaliter ut est talis, & quasi præcisa à supposito, sed materialiter, ut affecta proprietate, & ut est Persona, quæ est principium quod generat, & terminus proprius qui*

generatur: ad ostendendam ergo indistinctionem Essentia Filii, cum Essentia Patris, perinde locuti sunt Patres, ac si dixissent: *Pater Essentiam suam communicando generat, Filium generatur ex essentia*, quod non dissonat Concilio dicenti: *Sed est Pater qui generat, Filius qui gignitur*. Et hoc modo August. n. 490. supra si non, ut ibid. truncatè refertur, explicat seipsum, nam in primo loco, ubi ait Filium esse lucem lucis æternæ, ne illa lux videretur à se accipi in abstracto pro essentia Patris & seorsim à Paternitate, mox subdit duo; 1. *Ab illo, inquit, itaq; mittitur, à quo emanat*: atqui non ab essentia seorsim, sed à Patre missus est Filius, ita id: *Pater qui misit me, &c.* Secundo, *nam pater ergo Pater genuit, Filius genitus est; ita Pater misit, Filius missus est; ita & qui misit, & qui missus est, unum sunt, quia Pater, & Filius unum sunt.* Quibus apertè designat generationem, emanationem & missionem esse à Deo Patre in concreto, non ab essentia Patris seorsim intellecta in abstracto. Ex quo pater ad primum locum Augustini in oppositum.

*Ad secundum, qui locus similiter truncatè refertur, pater ibi etiam conformiter ad datam SS. tam explicationem, quia illi verbis ac si dicitur: *Pater est nata sapientia immediate subiungit: ut sit qui expiat, & Filius, & Imago: & hæc duo cum dicuntur, videntur id est nata sapientia in uno eorum, quod nata est melius, & Filius, & Imago intelligatur, & in his omnibus nominibus non offendatur essentia, quia relative dicuntur. Quid clarius? eadem præcisè ratione lib. 13. de Trinit. cap. 13. in fine ait: *Quod natum est de Patris Essentia, tale est ac si dicerem, de Patris scientia, de Patris sapientia, vel quod est expressius (ecce quam rotundè scriptum explicat, hæc in concreto intelligenda) de Patre scientia, de Patre sapientia, verbum ergo Dei Patris, Unigenitus Dei Filius, per omnia Patri similis & æqualis, Deus de Deo, lumen de lumine, Sapientia de Sapientia, Essentia de Essentia, est hoc omnino quod Pater, non tamen Pater, quia iste Filius, ille Pater.***

Unde elucet perperam in fine n. 491. dici, quod huiusmodi responsio sit extorta, & SS. Patres abusive locutos fuisse utendo abstractis pro concretis, quia licet sit contra communem loquendi usum, jam tamen quia didicisti, quare illo modo utendam iudicârunt, vides non esse extortam responsum, nec Patres fuisse abusive locutos, vides inquam ex adiunctis, ex materia subjecta, cui subsistit ratio, cur ita loqui oportebat.

Quantum ad secundum loquendi modum per particulas *de, & ex* quo dicitur Filius esse de substantia, ex utero Patris, & quando Augustinus reprehendit Arianos, quia substantiam Dei de seipsa gignere posse Filium, non putabant, nihil aliud intendunt Sancti, quam indicare, cum originem Filii à Patre, cum etiam consubstantialitatem Filii cum Patre, quia est de substantia Patris, tanquam de principio formali communicato, hinc Doctor Subtilis 1. d. 5. qu. 2. ostendens per illam particulam

Doctoris
Subtilis
explicatio

culam *de* non significari materiam vel quasi materiam, simpliciter tamen generari de substantia Patris docet ly de denotare originationem à Patre & consubstantialitatem cum eo, ac hujus sermonis *Filius est de substantia Patris*, non alium esse intellectum, quam quod Filius sit originatus à Patre, ut consubstantialis, de quo videri potest etiam S. Bonavent. in eadem dist. art. 1. q. 2. quare hac loquendi ratione iterum voluerunt prodere & probare summam Unitatem Essentie in Patre & Filio, cum tamen, si v.g. id Epiphani *Ingenitam Naturam esse causam ad Unigenitum genimen*, idem est de aliis, accipiat sic, ut Natura sit principium productivum alterius, adeoque illa producat Filium, necessarium erit inter substantiam Patris & Filii distinctio realis: Igitur substantiam, quæ est principium productivum alterius, recte dici illud alterum producere, intelligi verum esse, non quomodo cunque, sed de principio non constituyente productum, secus de constituyente illud, tunc enim nequit distingui ab illo ad æquale spectato, adeoque nequit esse illius principium quod.

Quando denique vocabant Patres Divinum Patrem esse principium, fontem & originem Deitatis, exponendi sunt eos velle, quod Pater sit primum principium, non producens, sed communicans Deitatem, quia ratione recte dicitur Deitas est communicata; secus est generata. Sic ad illud, quod specialiter ex Hilario afferebatur, *Filium nihil habere nisi natum*, respondetur Filium nihil habere nisi natum, vel propriè, id est, ipsum esse Filii vel natum & genitum largissimè, quod est esse communicatum communicatione passiva, per quam à Patre communicatur Essentia Filio, & ab utroque Spiritui sancto, quomodo etiam seipsum explicavit S. Anselmus supra, & S. Hilarius lib. de Synodis ad Canonem sextum explicans illud Joannis Sicut Pater habet vitam in semetipso, &c. In vita, inquit, *Natura & Essentia significatio est, quæ sicut habetur, ita data esse docetur ad habendum*. Et Basilus lib. 1. contra Eunomium, *Pater Filio Naturam communicat*, quod autem Essentia non communicet se ipsam activè, vide apud S. Bonavent. l. c. apud Smiling Tom.

2. de Deo Trino d. 5. q. 3. n. 63. Aureolum d. 5. art. 4. & ipsum Scotum ibidem q. 1. §. *Ad Argumentum n. 9.* Ex quo vel solo discas communicari non esse generari, neque importare relationem realem, in eo quod communicatur, sed concomitari generationem.

Ex his patet juxta ultimam Assertionis partem, quomodo plerique Patres cum Concilio Lateranensi conciliari possint & valeant, debeantque.

Secunda pars, quod è contra, si qui non possent exponi, aut congruè interpretatione ad sanum sensum reduci, quæ contradictione Concilii Decreto repugnant, corrigendi sunt, patet, signanter quoad auctoritatem Richardi ejusque censuram, de qua, si Magistrum vel doctrinam illius percellere voluit, quoad punctum, de quo agitur, recte Scotus ait, damnatam esse tam Richardi, quam Joachimi sententiam, indubiè tamen, si post Concilium scripsisset, ipsemet propter Concilii auctoritatem correxisset errorem suum, scripsit autem ante Lateranensem Concilium annis plus quam 42. floruit siquidem, ut putat Smiling Tom. 2. de Deo Trino dist. 5. q. 3. n. 57. circa annum millesimum centesimum trigessimum; Petrus Lombardus Magister verò circa annum millesimum centesimum quadragesimum quintum; adeoque etsi Magister scripserit post Richardum, tamen cum non sit tanta inter eos distantia, alter alterius scripta videri potuerit. Ita ille. Sed verisimilius est, quod refertur apud Ricciolum in Appendice 2. ad cap. 24. de dist. n. 319. ante Richardum floruisse & scripsisse Magistrum, utpote qui obiit i. 164. & Richardus Victorinus anno 1. 73. vivente adhuc Joachimo Abbate Florenti; sed quidquid de hoc sit, certum est Richardum in suis scriptis excellisse, tum quia factum est, quod omnes Sancti affirmant Essentiam gignere aut gigni, cum hoc, ut supra n. 48. vidimus à pluribus negetur, uti & à cit. Primo Concilio Toletano, tum quia non est revelatum Essentiam divinam gignere aut gigni, imò ex revelatis à Deo, & ex Mysterio SS. Trinitatis oppositum deducitur, ut scire adverte Ricciolum loc. cit. n. 321. in fine.

285.
Censuræ
Scoti in
doctrinam
Richardi.

Lombardus
& Richardus
quasi co-
atanei.

Anselmus.
Hilarius.

ARTICULUS IV.

An Patres cum Concilio Lateranensi aliis modis conciliari, & contradictoria evitari possint, dicendo v.g. *Essentia divina realiter generat, aut realiter generatur*, ubi an recte dicatur: *Essentia Divina est realiter incommunicabilis, Paternitas est realiter communicabilis*.

496. Illud hic considerandum præmitto, quod *realiter*, de quo vide Tom. 1. Controv. 8. q. 4. n. 231. 232. possit accipi semel generaliter, ut significet idem quod veraciter, & re ipsa, græcè τῷ πρῶτῳ καὶ ὡς αὐτὸς, seu tale est, in facti i-

talitè, *deveras* vel *con realdad* hispanicè, ut distinguitur contra fictionem intellectus *realiter*, & contra fictionem juris, quo pacto dicimus aliquem realiter virtuosum esse, qui verè probus est, & non apparenter solum, ut

Aa 4

hjs

hypocrita, & dicimus realiter doctum, qui scientiā verā imbutus, & solidā doctrinā præditus est, non phantasticè & inani spiritus aut linguæ præsumptione sibi cornua & ungulas fingens, ut Sciolus. De hac acceptione termini realiter vide *Scotum* 1. d. 30. qu. 2. in fine, dicens, quod realitas aliquando determinet compositionem, & tunc nihil aliud est, quàm illud quod verè est: sicut ista propositio est realiter falsa, hoc est, verè est falsa. Secundò specialiter accipi potest, ut distinguitur contra ly *formaliter*, cum addito termini *idem*, seu ut ly *realiter* importat identitatem solùm realem contra ly *formaliter*, quod dicit identitatem ex natura rei formalem. Sive autem sic vel sic capiatur, nunquam subterfugere potest, quin importet suo modo veritatem in significando, sic v. g. ut distinguitur contra modum rei, seu contra *formaliter*, additum termino *idem*, importat veram identitatem realem; rō *formaliter* è contra illi termino, post, aut præfixum, identitatem formalem unius extremi cum alio, & in primo sensu, ut importat identitatem realem, accipiunt in presenti *realiter* & dicunt, quod sicut *Essentia divina est realiter idem cum Patre generante*, ita & *Essentiam realiter generare* & generari, ut subterfugiant duas hæc contradictorias: *Pater generat, Essentia non generat. Essentia communicatur, Relatio non communicatur*, ne cogantur admittere distinctionem ante intellectus operam inter *Essentiam* & *Paternitatem*, dicuntque illas cum veritate enuncitari non posse, & substituunt alias, ut est videre apud *Mastrium* Tom. 1. d. 2. de *Divinis Attributis* q. 2. art. 2. n. 22. & infra art. 5. n. 504. quamvis revera non est de hoc multum altercandum, quia patet ex Decreto *Concilii*, utramque propositionem, non obstantibus quibuscunque aliis propositionibus suppositiuis, in suo manere vigore, adeoque cum utraque vera sit, ne sint contradictorie, manere quoque veram aliquam distinctionem inter *Essentiam* & *Paternitatem*, hoc pacto, cum distinctio ex natura rei supponat identitatem extremorum realem, proinde de se non impediatur communicationem realem unius cum alio, concedunt etiam ex *Scotistis* aliqui, quantum est vi

distinctionis illius, ob identitatem realem, hæc permitti posse: *Essentia realiter generat, Paternitas est realiter communicabilis, Essentia est realiter incommunicabilis*. Sic expressè *Lybetus* noster 1. d. 2. q. 7. in *Comm. n. 30.* bene, inquit, sequitur, quod sicut *Essentia est realiter communicabilis*, quod etiam *Paternitas sit realiter communicabilis*, cum sit una res realiter: non tamen sequitur, quod *Paternitas sit formaliter communicabilis*, & *Essentia formaliter incommunicabilis*, cum non sint una formalitas; quod tamen sequeretur, si essent una formaliter: sicut etiam sequitur in nobis: homo est realiter capax beatitudinis, & similiter nobile, sive relatio creaturæ ad Deum, cum sit una res realiter: non tamen sequitur, homo est formaliter capax beatitudinis, ergo & relatio ipsius ad Deum, sunt enim distinctæ formalitates: concedit itaque posse admittere *Paternitatem esse realiter communicabilem*, quod n. 31, confirmat dicens: accipiendo *realiter* ut distinguitur contra *formaliter*, quod *Essentia est realiter incommunicabilis*, quia ut sic est ipsa res realiter, quæ *Paternitas*, & similiter *Paternitas est realiter communicabilis*, quia ut sic est realiter res, quæ est *Essentia*. Ita *Lybetus*. Similiter *Mastrius* in *Logica disp. 1. q. 5. art. 2. n. 75.* & in *Metaph. d. 8. n. 139. p. 125.* expressè dicit: in *Divinis* verum est, in sensu identico, *Essentiam esse incommunicabilem*, quatenus est una res cum *Paternitate*, quæ est incommunicabilis, ubi vides, eadem facilitate, quæ concedunt supradictas propositiones, & hæc concedente *Essentia realiter generat, & generatur, &c.* Ex hoc, secundò observandum præmittit: duplicem esse communicationem: una de qua in puncto primo, propter identitatem realem, v. g. *Paternitatis* cum *Deitate*, etque impropria. Alia est communicatio in sensu proprio & formali, vi cuius fieri deberent *Patris* & *Filii* una Persona in plures Personas indivisibiles, & hoc sensu aiunt, non communicat suam *Paternitatem* *Filio*, sed communicat solùm *Paternitatem* pro realitate *Patris*, vi cuius fit, quod *Pater* & *Filius* sunt unus Deus. His præmissis, sit

ASSERTIO III.

Identitas realis, quæ est inter *Patris Deitatem* & *Paternitatem*, non sufficit, ut communicatio *Deitatis*, possit verè dici realiter communicatio *Paternitatis*, neque ut non communicatio *Paternitatis*, possit dici realiter non communicatio *Deitatis*.

497.

Sensus, quem Auctores adversæ opinionis prætendunt, non est, quod *Pater* communicat *Filio* entitatem illam, quæ realiter est *Paternitas*, hoc enim verum est, ut infra, sed sicut formaliter *Filio* communicata est *Essentia*, ita verè realiter, seu ob identitatem realem etiam sit illi communicata *Paternitas*, ut *realis*, contra quod Assertio

Probatur primò. Hæc propositio: *Pater non communicat Filio suam Paternitatem*, est absolute vera: ergo falsa hæc: *Pater communicat realiter Filio suam Paternitatem*, antecedens patet, consequens probatur: implicat duas contradictorias esse simul veras, juxta primum principium, impossibile est idem esse & non esse: acqui

atque illa vocula, *realiter*, constituit alteram propositionem directe contradictoriam primæ, ergo, Min. prob. *id realiter*, ut supra, etiam ut sumitur contra *id formaliter*, significat idem, quod verè & re ipsa ab identitate realitatis, & non per fictionem intellectus tale est; atque Paternitas verè & re ipsa non communicatur Filio: ergo nec ob identitatem realem realiter, prout distinguitur contra *formaliter*, min. prob. tum ex eo, quod particula negativa *non*, est malignantis naturæ, simpliciter negans Paternitatem esse communicabilem; de quo vide infra n. 516. tum ex hoc: quia Paternitas est relatio realiter & formaliter Filio opposita, ergo nequit realiter illi communicari, consequentia pater, quia nec realis identitas Deitatis cum Paternitate, nec realis unitas numerica Essentiæ divinæ efficiunt, ut Paternitas non sit realiter relatio opposita filiationi, consequenter per illam non stat, Paternitatem realiter communicari Filio, ergo modus ille communicandi, significatus per adverbium *realiter* sumptum à reali identitate Paternitatis cum Deitate, cum in Divinis nihil est communicabile, secundum quod realiter distinguuntur & relativè opponuntur, est arbitrarius & nullus. Antecedens patet, consequens prob. non idem realiter, multo magis realiter oppositum alicui, non potest esse illi realiter idem, ratione ejusdem: sed si Paternitas realiter distincta à Filio, etiam realiter Filio communicaretur, non idem realiter, esset ratione ejusdem, idem realiter; ergo. *Major* est evidens, *seq. min.* prob. realiter communicari idem est, ac realiter identificari, cum talis communicatio nequeat deponere identitatem realem, atque Paternitas, in quantum distinguitur à Filio, realiter non identificatur Filio: ergo idem realiter, non esset idem realiter, & Paternitas Filio opposita, etiam non esset opposita; quæ dicunt implicari. Quidquid responderis, verb. gratiâ, Argumentum procedere de communicatione in sensu proprio & formali, non in sensu reali ac improprio, unde neganda *minor*, quod vocula *realiter*, alteram constituit contradictoriam primæ, nam affirmatio & negatio communicabilitatis enunciat de Paternitate, semel in sensu proprio & formali, & semel in sensu reali: quidquid, inquam, responderis, necesse est ex tua doctrina, ut independentem ab intellectu, & nemine cogitante conveniat Naturæ prædicatum communicabilitatis, & nemine cogitante non conveniat Paternitati, quia secundum veritatem nemine cogitante & independentem ab omni intellectu convenit Naturæ in sensu proprio communicari, & non convenit Paternitati in sensu proprio communicari: quando enim dicis communicari realiter Paternitatem, ob identitatem Essentiæ formaliter communicatæ, & tamen Paternitatem non communicari in sensu proprio & formali, id verum continet tua doctrina, quod verè & propriè communicetur Natura, quæ est idem realiter cum Paternitate, cum quo tamen ster non

communicari in illo sensu formali Paternitatem: ergo convenit aliquid prædicatum Deitati, quod non convenit Paternitati, nempe communicatio formalis; atque hoc ipso, neque convenit Paternitati communicatio realis: ergo, prob. assumpt. quia talis foret hæc communicatio, vi cuius, sicut si esset in sensu formali, fieret verè & propriè Persona Patris & Filii una Persona, ita in sensu reali, Persona Patris fiet una Persona cum Persona Filii: atque Pater & Filius, tam parum in sensu reali, quam in sensu formali, sunt una Persona: ergo Paternitati tam parum convenit communicatio in sensu reali, quam in sensu proprio & formali: ergo absolute vocula *realiter*, constituit alteram propositionem contradictoriam primæ. *Min. patet, maj. prob.* quia nullum prorsus esset verificativum hujus propositionis: *Pater non est Filius*: atque tale verificativum debet ostendi, cum sit de fide, Patrem & Filium distinguere realiter. *Seq. maj. prob.* quia tale verificativum esset prædicatum conveniens Paternitati, quod in sensu reali non conveniret Filio: atque si Filio realiter communicetur Paternitas, non esset tale prædicatum conveniens Paternitati, quod non realiter etiam conveniret Filio: ergo ut salvetur Mysterium hoc, & non contradictoria affirmetur simul esse vera, dicendum Paternitatem non communicari realiter.

Confirmatur & probatur Assertio ex his secundò: si hæc est vera: *Paternitas realiter communicatur Filio*, quia identificatur cum Essentia, quæ communicatur Filio; *primò* est hæc vera: *Filius realiter est Pater*, quia Pater realiter identificatur cum Essentia, quæ communicatur Filio, adeoque *secundò* Filius realiter habet cum virtute gerundivi fecunditatem inclusam in Paternitate ad generandum alium Filium, quod ultimum est erroneum in fide. Primum sapit Sabellianismum, *seq.* quoad primam partem *probatur*, communicabilitas, quæ aliquid divinæ entitatis communicatur, fundatur secundum Auctores illos, in identitate reali Paternitatis cum Essentia communicabili, quatenus enim Paternitas non distinguitur ab Essentia realiter cum illa Filio communicatur: ergo hæc propositio: *Paternitas est realiter communicabilis Filio*, includit dogma Sabellii, id est, includit realiter indistinctionem realem Patris & Filii, consequens prob. si enim esse realiter incommunicabile includit distinctionem realem cum illo, cui est incommunicabile; ita vicissim esse realiter communicabile, includit indistinctionem realem cum illo, quocum est realiter communicabile, ut patet ex Essentia in Patre & Filio indistincta, unde, quia ante omnem intellectum in sensu reali Filio communicatur Natura, falsa est hæc propositio: alia est realiter Natura Patris, alia Filii, & quia similiter ante omnem intellectum Paternitas communicatur Filio, falsa erit hæc propositio: alia est realiter Persona Patris, alia Filii, &c. & vera solum erit in sensu formali, hoc est, in ordine ad nostros conceptus

498.

Independentem ab omni intellectu Natura communicatur, Relatio non communicatur.

pus quæ sunt absurda, ex quo iterum deducitur Essentiam, ut est formaliter & realiter communicabilis, esse eandem in Patre & Filio, ut autem est realiter incommunicabilis, esse distinctam à se ipsâ in Patre & Filio, quæ piis auribus non sunt ingerenda. Ex quo habetur ejusdem *seq.* pars secunda, nam dicant Adversarii, si sufficiat identitas realis cum uno numero Essentia ad communicationem realem Paternitatis, cur Filius sic communicata sibi Paternitate, non acciperet realiter fecunditatem Paternitatis ad generandum alium Filium: Ex his Absurdis certò deducitur non communicari realiter Paternitatem Filio aut Spiritui sancto.

499.

*Abusiva
locutio à
Mysterio
Trinitatis
removen-
da est.*

Probatum revertò: Quando dicitur Essentia divina est realiter incommunicabilis, Paternitas est realiter communicabilis, & hujusmodi, ibi per copulam *est*, non attenditur præcipue identitas prædicati cum subiecto, sicut in hac, Essentia est Filiatio, Spiratio, Deitas est Paternitas, &c. ubi verè signatur realis identitas prædicati & subiecti; sed in identitate reali assumitur proprietas relationis, eaque mediante transfertur incommunicabilitas ad Essentiam, quæ sicut Paternitas est incommunicabilis, ita & mediante identitate unius cum altero sit incommunicabilis ipsa Essentia, & vicissim, quia Essentia est communicabilis mediante identitate attribuitur Paternitati, quod sit communicabilis; atqui hæc doctrina prorsus falsò nititur fundamento: min. in his manifestè patet exemplis, quæ ex ipso Mysterio SS. Trinitatis trahi possunt, sic v. g. Personæ Divinæ identificantur realiter cum unica numero Essentia, non potest tamen dici in sensu reali: in Entitate divina est realiter una numero Persona, transferendo unitatem Essentia ad unitatem personalem: nec e contra, quia Essentia est realiter identificata tribus Personis, potest in sensu reali verè dici, Essentia est triplex, aut sunt realiter tres Essentia, quæ tamen secundum illam doctrinam verificari possent. Similiter posset dici, Essentiam Patris, relativè opponi realiter Essentia Filii, quia Essentia est realiter identificata cum Paternitate, quæ opponitur Filio; insuper nihil obstarèt, ut in sensu reali verificaretur Naturam divinam esse realiter producibilem, quia Filiatio & Spiratio passiva producuntur, item Deum intelligendo peccatum, etiam realiter velle peccatum, id enim præstare posset realis identitas volitionem divinam inter & intellectiōnem, sicut & quod Filius realiter produceretur per voluntatem, & Spiritus sanctus per intellectum, item unionem hypostaticam realiter immediatè in Natura divina factam ob eandem rationem, imò posset quis dicere, quod ob identitatem realem entis in Deo cum omnipotentia, sapientia, infinitate, &c. participatio Dei in Angelo & homine, imò in forma sit realiter participatio infinitatis, omnipotentia, & sapientia, &c. ergo velint no-

lint, dicendum, ob identitatem realem, non posse verificari in sensu reali de uno reali identificatorum, quod verificatur de altero, quis enim diceret, ut id ipsum amplius ostendamus, esto Angelus, ante Incarnationem de factò viderit & clarè cognoverit Naturam humanam, quod idèò realiter viderit potentiam obedientialem, qua postea hypostaticè fuit unita Verbo, adeoque possibilitas Incarnationis, supposito quod obedientialis potentia, non sit potentia naturalis cum extrinseca connotatione ad effectus supernaturales, sed, ut volunt Adversarii, importet aliquid cum quolibet ente creato suapte naturâ operativè, realiter identificatum, ab Angelo naturaliter sit cognoscibilis? Quis item diceret, esto in lumine v. g. realiter identificetur, & differentia individualis & specifica luminis in perspicuo, & generica accidentis & transcendentis ratio entis creati & dependentia luminis à Deo, quod quis videndo lumen, in illo realiter ipsi visibilis est ratio entis & accidentis, & ratio dependentia ad Deum, adeoque realiter percipiat aptitudinalem inherentiam & rationem entis materialis, prout opponitur spirituali, imò videat realiter ipsum dependentia terminum, id est, ipsum Deum, ut causam primam, sicut videt solem ut causam secundam? ergo similiter, licet Paternitas incommunicabilis realiter identificetur Essentia communicabili, non sequitur, Paternitas est realiter communicabilis, Essentia realiter incommunicabilis. Neque, ut casibus supra adductis patet, ad hoc quidquam suffragatur infinitas, quæ licet omnia in Deo realiter identificans id efficiat, ut de duobus sic realiter identificatis, unum verificetur de altero, dicendo hoc est illud, v. g. Paternitas est realiter Deitas, aut dicendo, hoc quod activè vel passivè præstat aliquid, esse identificatum realiter cum aliquo altero, quomodo dicimus rectè, Essentia, quæ est communicabilis Filio & Spiritui sancto, est realiter Paternitas. Pater qui communicat suam Essentiam, est realiter Deus, secus tamen est, ut de illo altero identificatorum dicatur id, quod verificatur de alio, licet itaque sit Essentia communicabilis, non sequitur ex hoc magis ob identitatem realem Paternitatem esse talem, aut esto Paternitas sit incommunicabilis, idèò per realem identitatem seu realiter ipsam Essentiam esse incommunicabilem, quàm ex eo, quia lumen & colores sint visibiles, sit propterea visibilis, ratio entis accidentis & dependentia, tam parum enim Essentia Divina Paternitati confert communicabilitatem, aut Paternitas Essentia incommunicabilitatem, tam parum item creatura rationalis beatitudinis capax communicat ob identitatem realem, risibilitati & relationi ad Deum illam capacitatem, ut videtur velle Liberius supra, quàm parum lumen communicat dependentia & reliquis sibi realiter identificatis visibilitatem, cum non amplius inde inferri possit.

test, quàm hominem esse capacem beatitudinis, qui est realiter risibilis & dependens à Deo, sicut nec amplius ex viso lumine inferitur, quàm lumen videri, quod est realiter dependens à Deo, ita denique Essentiam esse

communicabilem, nihil aliud infert, quàm aliquid esse communicabile, quod est realiter Paternitas incommunicabilis, & aliquid esse incommunicabile, quod est realiter Essentia communicabilis. Ex his sit

ASSERTIO IV.

Identitas realis Essentiam inter & Personas nullatenus sufficit, ut dicatur: *Essentia divina realiter generat, vel, realiter generatur.*

500.

Hæc constat ex dictis pro Assertionem præcedenti, ubi nota Auctores illos, qui asserunt Essentiam Divinam realiter generare, ob id præcisè, quia Paternitas, quæ generat, est realiter identificata cum divina Essentia, adeoque Essentiam propter identitatem realem esse generantem realiter, sicut Pater est generans formaliter: hoc, inquam, nota cum pace Adversariorum illos eidem inniti principio & radici, unde Abbas Joachim errare cœpit, is enim idèò asseruit has: *Essentia generat & generatur*, veras esse, quia Essentia est realiter identificata cum Patre, qui generat, neque erat tam depositi & blasi ingenii Joachim, ut non admitteret formaliter, seu ut illud, formaliter sumunt illi Auctores per rationem distinguere Essentiam à Paternitate, consequenter verum erat illi, quod convenit uni in sensu formali, non conveniat alteri itidem in sensu formali, ergo voluit solum quòd in sensu reali generet, ac eo tendit, quod refert D. Thomas 1. p. q. 39. art. 5. n. 206. sub conclusione, respondeo in quibus, quod Abbas Joachim asserens, quòd sicut dicatur, *Deus genuit Deum*, ita potest dici, quòd *Essentia genuit Essentiam*, considerans quòd propter divinam simplicitatem, non est aliud Deus, quàm divina Essentia, ubi simplicitatem sumit pro reali identitate Essentia cum Personis, unde loquebatur perinde Essentiam gignere, quàm Personam, & quia nihil seipsum generat, eo prolapsus fuit, ut admitteret in Trinitate, juxta Trinitarum & Philoponi hæresin, tres Deos, quos dicebat esse unum unitate collectionis, quomodo una est Ecclesia, una civitas, &c. à quo tamen errore longè absunt Auctores Catholici, qui dicunt Essentiam solum realiter generare & generari, contra quos probatur Assertio primò

501.

Processus ab hac propositione *Pater generat*, ad hanc, ergo *Essentia realiter generat*, quia Patri realiter eadem est, est similis huic, quo quis ex his verbis Decreti: *Una quadam summa res est, quæ veraciter est Pater, qui generat, Filius qui gignitur, & Spiritus sanctus qui procedit*, hanc inferat: ergo *Essentia veraciter est generans & genita*, cum aliàs Essentia esset res generans & non generans, quod dicit implicantiam: atqui talis illatio contradictoriè repugnat ipsi Decreto expressè contrarium: definiti: *Ille res, videlicet substantia, Essentia vel natura, quæ sola est universorum principium, non est generans, neque genita, neque procedens, sed est Pater qui gene-*

rat, Filius qui gignitur, & Spiritus sanctus qui procedit: ergo similiter ista: *Essentia realiter generat*: major probatur, quia sicut in prima, una quadam summa res est, quæ veraciter est Pater, variatur appellatio & vitiosè transiit à sensu identico ad formalem, imbibitum in prædicato qui generat, ita in hac secunda: *Essentia realiter generat*, quia Pater generat, vox realiter appellans sensum identicum (cum illa de se non magis efficit, ut in illa propositione Essentia accipiatur pro Persona quæ generat, quàm quod in hac: *Essentia est res generans*, vocula res efficiat, ut subiectum accipiatur pro illa) vitiosè transiit à sensu identico ad formalem, assumendo scilicet de Essentia prædicationem, quæ habet sensum formalem, seu quæ significatur prædicatum esse formam vel quasi formam, seu actum realiter efficientem subiectum, consequenter contra Concilii Decretum teneretur, quòd Essentia formaliter generaret & generaretur, nam illud quod in antecedente supponitur, *ad realiter* importare sensum solum identicum, adversæ sententiæ Auctores concedunt, esto cum D. Thomas admittant illud prædicatum in hac: *Essentia est res generans* posse supponere pro Persona; aliud, quod fiat transitus à sensu identico ad formalem: probatur, adverbium *realiter* non tollit aut destruit originis seu generationis significationem, ut verbum generandi, quod de Essentia realiter prædicatur, subterfugiat productivam actionem, quæ includitur in illo verbo connotante principium cum virtute gerundivi: ergo in hac: *Essentia realiter generat* prædicatum, non per meram realem identitatem, sed verificatur de subiecto in sensu formali. Antecedens patet, conseq. prob., quia *ly generans, genitum*, de formali ratione suâ non est natum, nisi prædicari formaliter, cum enim adjectiva, ut Doctor Subt. d. 5. q. 1. formam significant, per modum informantis, adeoque de nullo dicuntur verè, nisi ad quod se habent per modum informantis, vel ut S. Thomas 1. p. q. 39. n. 5. ad quintum, cum adjectiva rem significatam ponant circa substantivum, idèò formaliter aliquid illi inesse, & consequenter de illo formaliter prædicari significant. Igitur quemadmodum Auctores, qui ex eo, quod *una quadam summa res*, ut utamur verbis Concilii, *quæ veraciter est Pater*, perperam & contra Concilium inferunt in sensu formali, ergo *Essentia veraciter est generans*, ita & isti

& isti ex eo quod Pater est generans, non rectè inferunt, ergo *Essentia est realiter generans*, cum non minus hæc, quam illa imbibat sensum formalem, qualem de Essentia per talem loquendi ambitum non posse sustineri constat, tum ex auctoritate, cum etiam ex rationibus Articulo hujus Quaestionis secundo allatis.

502. *Confirmatur*. Ne quidem rectè dixeris: *Essentia Patris realiter generat*, cum hæc: *Essentia est Pater*, sumendo ly *Pater* adjectivè, in rigore logico, nec identicè, nec formaliter sit vera, ut videre est apud *Scotum* d. 5. q. 1. & apud *Lychem* in *Comment.* supra dist. 2. q. 7. n. 16. *Comm.* §. Ad tertium, & constat ex ratione supra allata Art. 2. citato n. 488. ergo multò minus indefinitè bene quis dixerit: *Essentia realiter generat*. Antecedens patet in hoc Syllogismo: *Essentia Filii est realiter Essentia Patris: sed secundum te Essentia Patris realiter generat: ergo Essentia Filii realiter generat*. Et iterum: *Essentia Patris est realiter Essentia Filii*; atqui secundum te *Essentia Filii realiter generatur: ergo Essentia Patris realiter generatur*, sicque Essentia divina re ipsa produceret & produceretur, esse: que relativa oppositio inter Essentiam genitam, quæ est Deus, & generantem, quæ etiam esset Deus, nam inter activè generantem & passivè generatam intercedit distinctio realis, quod exprimit hæresin Philoponi, & est error Joachimi. Si dicas in hac: *Essentia Filii realiter generatur* prædicatum supponere formaliter pro Persona Filii, & realiter pro Essentia, quia Persona, pro qua formaliter supponit, est realiter Essentia, ita ut Persona formaliter, non Essentia, nisi realiter, sit terminus generationis, adhuc difficultatem non evacuas, tum quia ut supra Art. 2. n. 489. visum est, Essentia nequit supponere pro Persona, tum etiam, si actio generativa habet pro termino Personam, non Essentiam, vel vicissim in sensu reali Essentiam, non Personam in eodem sensu, vel jam contra te directè fateris, quod non sint omnino idem Essentia & Persona, quia manet argumentum à contradictione petitum. *Secundò* Essentia spectata, prout est in Filio, non est alia ab Essentia, prout est in Patre & Spiritu sancto, quia illa particula reduplicativa, prout, non appellat propriè & reduplicat ipsum Filium, sed ipsam identitatis habitudinem, quam habet Essentia cum Filio, atqui eandem habitudinem, quam habet Essentia divina ad Filium, habet etiam ad Patrem & Spiritum sanctum, eandemque absolutam existentiam, quam habet in una & in reliquis Personis: ergo æquè falsò concluditur, Essentiam, prout est in Filio, posse ob identitatem generari, quàm de illa in Patre & Spiritu sancto, aut pro ut est in Patre, posse generare, quàm si ob eandem rationem illud ipsum concluderetur de Essentia in Filio & Spiritu sancto, neque enim per adverbium *realiter* supponitur illa Persona determinata, estque Essentia divina realiter tam Spiritus sanctus, qui non genera-

tur, quàm Filius. *Tertiò*, Essentiam, prout est in Filio, vel dicis terminare realiter generationem per se, vel per accidens, generatione scilicet non ad Essentiam in Filio, sed ad Filium per se genitum terminata: non *primò*, quia in Divinis non dantur duæ productiones ejusdem generis per se: neque *secundò*, quia essent in Divinis admittendæ duæ generationes, una per se, altera per accidens, scilicet propter identitatem realem, consequenter Essentia Dei, quæ adæquatè per se pro priori originis in Patre existit, generatione sui per accidens in Filio, accipit esse per accidens, sicut enim per generari simpliciter genitum accipit esse simpliciter, ita per generari per accidens, accipit esse per accidens, quod de Divinis opinari constat esse absurdissimum. *Quartò* ad hoc ut Essentia dicatur generari & generare, illa eget conditione per adverbium *realiter* importata, Persona Patris, ut possit dici generare, non indiget illa: ergo Essentia & Paternitas non sunt omnino idem; nam quid est realiter generare, & non formaliter, & vicissim formaliter non realiter, seu hanc: *Essentia realiter generat*, falsam esse in sensu formali, veram in sensu reali, nisi realiter generare & non realiter, item formaliter & non formaliter generare, quæ contradictoria sunt; consequenter distinctionem aliquam supponunt ibi, de quibus veniuntur.

Cui stabiliendo adde cum Ricciolio l. c. 302, supra sub n. 495. verior est hæc propositio: *Essentia Patris formaliter non generat*, quàm hæc: *Essentia Patris realiter generat*. Item verior est hæc: *Pater formaliter generat*, quàm illa: *Essentia Patris realiter generat*, imò duæ illæ propositiones conformiter ad Decretum *Literanensis Concilii* in sensu formali simpliciter sunt veræ & catholicæ, & non tantum ut subsistant nostris conceptibus: ergo cum hæc: *Essentia Patris formaliter non generat*, *Pater contra formaliter generat*, sunt contradictoriè repugnantes, quod esse non potest, nisi Essentia & Paternitas verà aliquā distinctione distinguantur, frustra recurrunt illi Theologi ad adverbium *realiter*, ad enervandum argumentum ab intrinsecis contradictoriis, per tot secula, ut ait idem Ricciolus, à Scotistis aliis resumptum.

Hæc occasione Art. sequentis amplius confirmantur & probantur à n. 519. usque ad n. 526. Dices: nulla est perfectio realis, quæ negetur in sensu reali de Deitate, aliàs distinguatur realiter: ergo nec Paternitas, nec ullum illius prædicatum. Resp. neg. anteced. & distinguo consequens. ergo nec Paternitas, nec ullum prædicatum Paternitatis negatur de Deitate in sensu reali, quod inferat absolute Paternitatem aut prædicatum illius esse realiter aliud à Deitate, concedo anteced. quod inferat Paternitatem in illo sensu communicari & Essentiam generare, Nego antecedens. Aliæ objectiones porro quas afferunt in oppositum, nullas sunt momenti: nam primò hic syllogis-

gismus: *Omnis Pater generat; Essentia divina est Pater, ergo Essentia divina generat*, manifestè continet 4. terminos, quia Pater in maiori accipitur adiectivè, in minori sumitur substantivè, vel si sumatur etiam adiectivè in minori, illa est falsa, quia Essentia divina, nec prædicatione identicâ, nec formali est Pater, accipiendo Patrem adiectivè, uti, ut sæpius monui, videre licet apud *Subtilem* d. 5. q. 1. ita itaque quæ obijci solent: *Essentia divina est realiter Pater generans*, ergo *Essentia divina est realiter generans*, etiam falsæ sunt, quia illa prædicata adiectiva nullâ prædicatione verâ queunt prædicari de subiecto ultimæ abstractionis, ad-

eoque sicut illud pro Persona, quæ generat, supponere nequit, ita neque pro realiter generante, quia tunc contra hypothesein abstractionis à supposito, identitatem realem involveret cum illo, quod falsum esse constat. Quemadmodum porro Essentia qua talis & in abstracto sumpta, neque identicè neque formaliter est Pater adiectivè acceptus, ita etiam si substantivè sumatur; sit licet in sensu realiter identico Essentia Pater, & vicissim, nullatenus tamen in sensu identico formali; sed est aliquid, quod secundum non generat nec realiter, nec formaliter. Ex qua doctrina solvitur, quidquid obijci potest.

ARTICULUS V.

An evadi possint contradictoria harum propositionum: *Paternitas generat, Essentia non generat*, per resolutionem earundem in alias affirmativas & negativas non contradictorias.

504. Tandem agnoverunt nonnulli hanc: *Essentia realiter generat* illuminatè & simpliciter sine addito positam, & male sonare, & subsistere non posse, eò quòd fundamentum ab identitate reali mutuarum, sit valde ruinofum, quo nec salvari valeat Lateranensis Concilii Decretum, nec sufficiens reperiatur ad declinandas inconvenientias adductas Art. præcedenti, nec denique ad istarum elidendam vim contradictoriarum: *Paternitas generat, Essentia non generat*; alii itaque, vel saltem quidam Theologus innotinatus apud Ricciolum aliam ingressus est viam commutando illas in binas de eodem realiter affirmativas, quarum utraque vera sit, & in binas realiter negativas, quarum utraque similiter sit vera, ita ut neque priores duæ affirmativæ, neque duæ posteriores negativæ sunt contradictoriæ affirmativæ sunt: *Essentia divina generat realiter generatione productiva Personæ distinctæ à Patre; Paternitas realiter generat generatione productiva Personæ distinctæ à Patre*. Negativæ autem sunt istæ: *Essentia divina non generat realiter generatione productiva Essentiæ alterius numero distinctæ; Paternitas non generat generatione productivâ Essen-*

tia alterius numero distinctæ. Ubi, inquit, clarè patet ex generatione negatâ Essentiæ, & concessâ Paternitati non inferri aliquam contradictionem, vi cuius foret inter Essentiam & Paternitatem aliqua Thomistis aut Scotistis concedenda distinctio. Hoc pacto commutat has: *Pater communicat Filio suam Deitatem, Pater non communicat Filio suam Paternitatem*. Primò in istas affirmativas: *Pater communicat realiter Filio suam Deitatem, communicatione faciente utrumque unum numero Deum; & Pater communicat realiter Filio suam Paternitatem, communicatione faciente utrumque unum numero Personam*. Ubi quoque non habentur contradictoria de eodem subiecto realiter verificabilia, quæ inferant distinctionem quandam, sive virtualis, sive formalis fuerit nuncupata. Sit

ASSERTIO V.

Commutatio harum contradictoriarum: *Essentia divina non generat, Pater generat*. Item harum: *Essentia communicatur, Paternitas non communicatur*, in illas nuper relatas, sicut gratuita, ita frustranea est ad elidendam vim probandi distinctionem ab intrinsecis contradictoriis desumptam.

505. Probatur primò: Istæ propositiones papaverosè proflus inveniuntur fundamento: ergo non subsistunt: antecedens probatur: illud est principale prædicatum huius: *Essentia realiter generat*, & huius, *Paternitas realiter communicatur*, atqui ut Articulo præcedenti visum, illud non subsistit: ergo, cum certum sit, in propositionibus constantibus ex prædicato plura adjacentia involvente, si primum & principale prædicatum, quod est aliorum fundamentum, firmum non sit, reliqua illi adjacentia non

non subsistit: ergo, cum certum sit, in propositionibus constantibus ex prædicato plura adjacentia involvente, si primum & principale prædicatum, quod est aliorum fundamentum, firmum non sit, reliqua illi adjacentia non

Bb

non

Tom. II. R. P. Strumelii.

non subsistere, dictae propositiones frustra sunt excogitatae.

506.

Secundo: dato non concessio, quod suppositivae illae propositiones affirmativae cum praedicta explicatione verae essent, aliae negativae; utique ut verae & catholicae sunt admittendae; ergo nihil proficiunt contra illas. Antecedens patet, nulla propositio negativa, quae simpliciter, quo ad specificam suam rationem vera est, exuit suam specificam differentiam, nec veritatem amittit per commutationem substitutivam propositionis non aequivalentis, sed diversae speciei praedicatae includentis: atqui haec: *Essentia divina non generat: Paternitas non communicatur*, secundum rationem suam specificam, & ante omnem commutativam substitutionem simpliciter verae sunt, & ut tales simpliciter contradictorie opponuntur his affirmativis: *Paternitas communicatur: Essentia generat*, quae falsae sunt: ergo illae propter alterius generis substitutionem non perdunt suam rationem specificam & intrinsecam veritatem. Minus patet, ita prob. ratio specifica propositionum accipitur ab objecto, ita ut veritas essentialis earum simpliciter consistat in conformitate & dependentia actus iudicativi cum objecto, vel re secundum se spectata, quatenus nimirum, ut mensura & regula refert rationem veritatis in actu iudicativo repertae: atqui nulla commutatio substitutiva, etiam si esset contraria ut octo, potest convertere continentiam causarum veritatis in Deo, ut quod Essentia sit communicabilis, Paternitas non sit communicabilis: ergo nec actum & conformitatem illius cum objecto, quam supponitur, ut & ipsi Adversarii de dictis contradictoriis fatentur, habere cum illo, proinde non obstantibus suppositi-

tiis illis ex aliis istis sibi contradictorie oppositis, conformiter ad objectum contradictorie enunciatum; cum contra primum principium, duo contradictoria verificari non possint de prorsus eodem, necesse est deduci aliquam veram distinctionem inter Essentiam & Paternitatem, cum alioqui contra suppositum & mentem Concilii, imò & fidem, ut Antaeq. dicitur, non essent verae, dictae propositiones absolute à Catholicis admittendae.

Tertio, super talem commutatoriam substitutionem argumenta Scotistarum valida, utpote quae consistunt in propositionibus catholicis resolvi possent vel in falsa vel in nulla, cur non similiter multa alia valida argumenta ac catholicae propositiones resolvi possent in falsas & nullas, imò vicissim falsas in veras, sicut haec: *Christus est adorandus* evaderet falsa substituendo illi hanc negativam: *Christus non est adorandus* adorazione latría, quae homo est, & vicissim haec: *Christus non est adorandus*, quae est de se haeretica, evaderet vera, ob substitutionem huius: *Christus non est adorandus* adorazione latreutica quoad humanitatem: vel, non est adorandus solo cultu dulci aut hyperdulci quoad Deitatem. Item haec: omnes resurgunt in extremo die, falsa erit per hanc: non omnes resurgunt in extremo die ad gloriam & vitam aeternam, *Christus est in Hostia consecrata*, catholica propositio transibit in falsam, si quis dicat: *Christus non est in Hostia consecrata*, ea existentia quae est in caelo, secundum partes extra partes & circumscriptive; contra, *Christus non est in Hostia consecrata*, quae de se est haeretica, evaderet veram, ob substitutionem huius: *Christus non est in Hostia consecrata* modo circumscriptivo, quo existit in caelo.

Arguitur ex propriis dicti Theologi principis.

508.

Quarto: In istius Theologi doctrina, non possunt salvari contradictoria, ubi necessario salvanda sunt; ergo repugnat. Anteced. prob. quia secundum illum Praedicatum communicabilitatis, quae Pater & Filius sunt unus numero Deus, nemine cogitante in sensu formali convenit Essentiae, non convenit in sensu formali Paternitati, quia nemine cogitante Essentia communicatur in sensu proprio & formali, Paternitas non communicatur in sensu proprio & formali, communicari autem & non communicari in sensu proprio sunt duo contradictoria; atqui posito, uti supponit ille

Theologus, quod inter Essentiam & Paternitatem non detur distinctio virtualis, nec formalis ex natura rei, & cum aliunde ad salvandum Mysterium Trinitatis non sufficiat distinctio rationis, ideoque addidi, nemine cogitante in Divinis dicta contradictoria verificatur de Essentia & Paternitate, jam nulla contradictoria supportandis idonea habebitur distinctio, quae scilicet sit nemine cogitante inter Naturam & Paternitatem: ergo necesse est illa contra lumen rationis esse verificabilia de eodem, & respectu ejusdem: ergo talis doctrina repugnat.

Explicatur primò & probatur

509.

Quinto: Quomocunque explicaverit in sensu reali communicari Paternitatem ad salvandam distinctionem realem Personarum, debeat aliquo modo non communicari, consequenter cogitur assignare modum, secundum quem nemine cogitante non communicetur; atqui non potest assignare modum, si inter Naturam, de qua independenter ab in-

tellectu verificatur ly *communicatur*, & inter Paternitatem, de qua etiam independenter ab intellectu verificatur ly *non communicatur*, neque intercedat distinctio virtualis, neque ex natura rei formalis, nec alia quae sit probabilis, non pure facta & ficta rationis ratiocinantis: ergo pro eo quod deberet ostendere non verificari duo contradictoria de eodem positis con-

concedit maxime absurdum, illa verificari de eodem respectu ejusdem : si non, vel doceat nos, quomodo illa non de eodem respectu ejusdem verificentur, aut admittat inter Naturam, cui competit prædicatum contradicto-

rium, & Paternitatem cui illud non competit, distinctionem aut Thomisticam aut Scotisticam, ne de eodem indistinctio verificetur, communicatur non communicatur, generat non generat.

Explicatur secundò & probatur.

§ 10.

Sextò : Cum hac, quam asserit esse veram, scilicet Essentiam in sensu reali generare generatione productiva, &c. necesse est, ut sit, illam in aliquo sensu non generare, & quidem nemine cogitante, tum ad salvandum Mysterium Trinitatis, quod non dependet à nostris cogitationibus, cum etiam ad salvandum Decretum Lateranensis, quod de Natura Divina enunciavit, quod non generet, & de Paternitate, quod generet, atqui in quocunque sensu illa non generat, & Paternitas generat, cum prædicatum illud conveniat Naturæ nemine cogitante, quod non convenit Paternitati, inevitabile est, debere inter Naturam non generantem, & Paternitatem generantem poni distinctionem, ne de eodem indistinctio verificetur, generat, non generat, ergo, contra illas contradictorias, quæ secundum communem opinionem concludunt aliquam distinctionem inter Naturam & Paternitatem, nihil efficiunt istæ suppositiones superius adductæ.

§ 11.

Ex his argumentis & aliis, quæ afferuntur infra usque ad Articulum 6. elucet quo jure anonymus ille Theologus apud Ricciolum de dist. in append. 2. ad c. 24. n. 327. non profanis duntaxat, sed & toti Scholæ Scoti, & nobilissimis D. Thomæ Asselæ & Recentioribus ita insulset, Dicant ergo nobis tum Ethnici, qui ex hoc argumento (contradictoriorum scilicet, eò quod simpliciter & absolute verificetur Essentiam divinam non generare, Paternitatem autem generare, & contrariò Essentiam divinam communicari, Paternitatem non communicari) probant distinctionem Deitatis à Paternitate, tum Scotistæ, qui inter easdem probant distinctionem mediam, tum Recentiores, qui ponunt distinctionem virtuales, ubinam reperiant hæc prædicata contradictoria, de Deitate & Paternitate verificabilia, ad quorum repugnantiam dirimendam unusquisque illorum excogitavit distinctionem separantem Deitatem à Paternitate realiter, hoc est, ante omnem intellectus operationem. Sed dicat ipse, an in eodem sensu in quo est vera negativa, apud omnes Catholicos, Essentia non generat, Paternitas non communicatur, sit in eodem sensu vera affirmativa illi contradictoriè opposita, si non, ut in confesso est, & ipse cit. Theologus admittit apud cit. Ricciolum, nisi ambos oculos claudere velit, & videns videre nolit, omnino videbit hæc prædicata contra-

dictoria de Deitate & Paternitate verificabilia reperiri ex ipsa natura rei, in qua verè & independentem ab omni intellectu reperitur, est, & non, videbit ex quidditativo prædicatorum essentialium, id est, Deitatis & Paternitatis conceptu involvente inevitabilem contradictionis necessitatem in dictis contradictoriis contentam, quod juxta trutinam primi principii impossibile sit, idem esse & non esse, idem de eodem affirmari & negari, consequenter videbit se cecidisse victoriam ante triumphum, prius tollat in specie dictas contradictorias à Concilio Lateran. & PP. assertas, sive evadat earumque intrinsecam conformitatem cum Deitate & Paternitate à se ipso in sensu formali contradictoriè enunciatis, tunc denique iis in spongiam actis, illi & hederam Scotistæ porrigent & accinent illi triumphum Recentiores, qui merito viri hujus mirantur in loquendo licentiam, dum dicit: unusquisque illorum excogitavit distinctionem separantem Deitatem à Paternitate realiter, hoc est, ante intellectus operationem. Quis unquam Catholicorum distinctionem inter Paternitatem & Deitatem, ut is loquitur, pro actu accepit realiter separantem Deitatem à Paternitate ante intellectus operationem? aut cujus scholæ Scholasticus, sic accepit distinctionem inter Deitatem & Paternitatem, ut importet rationem dialecticam, vel χωρισμῶν, ut Aristoteles 2. de Anima textu 19. separationem accipit ἀπὸ τοῦ χωρισμοῦ, quod realis separationis denotat actum, & esto ille Theologus, ut de ipso libenter suppono, non intenderit in Catholicos Scriptores, talem exhalare calumniam, neque in eo sensu intelligi velit realem separationem ante intellectus operam, absona tamen profus est, & non solum propter Auctores nobilissimos contrariæ opinionis, sed & pro materia subiecta indigna profus & nimis licentiosa locutio; si enim multa sint, quæ etiam realiter, ut res à re distinguantur, ex eo solum, quod loco tempore, aut duratione, sine se existere nequeunt, non nisi abusive realiter separari possent, dicerentur multò minus nostræ distinctioni formali, & Thomistarum virtuali, aut realiter identificatis, realis separationis actus impingi debet, qui etiam secundum nudum verborum corticem illis non quadrat. Sit

A S S E R T I O VI.

Hæc: Essentia divina realiter generat, non generatione productiva Essentia, sed communicante Essentiam, & producente novam hypostasin, non obstante illâ limitatione, *non generatione productiva Essentia alterius numero distincta*, nec vera est, neque evitat inconvenientias, quas aliis supra confutatis insperfas ostendimus.

512. **A**n te probationem tanquam indubitatum suppono, illum Theologum non velle Essentiam ut talem, & ut prius sub ratione absoluti & subsistentis concipitur, quam referri ad aliud, generare generatione productivâ novam hypostasin; quia si ut talis haberet potentiam ad generandum cum virtute gerundivi, illa præintelligeretur pro aliquo signo priori generasse, quam intelligeretur esse Pater, & quia Essentia generans generatione communicante Essentiam & productivâ hypostasis, exigeret in termino genito, & esse simpliciter, scilicet eandem Naturam, & esse personale distinctum, præintelligeretur Filius ante Patrem, quod est absurdum & adynaton: nõ est ergo mens, quod Essentia ut talis generet, cum pro illo priori non sit potentia propinqua ad agendum, ad quam scilicet requiritur suppositum, ut infra fufius, de quo & vide *Scotum* 1. d. 7. quæst. unicâ. §. *Quia autem*. n. 22. hoc supposito in speciali impugnemus illas propositiones substitutivas.

513. **P**robatur Assertio primò, quod Essentia nullo modo generet generatione productivâ novæ hypostaseos, &c. etiam quatenus cum Patre generante est realiter eadem & præsto. Si- cut in Deo non sunt plures ejusdem rationis productiones, ita præter principium quod & quo nec alia principia ejusdem numero vel specie productionis elicitiva: ergo pro illo priori, quando Pater in actu exercito generat & producit Filium, jam nequit Essentia intelligi, cum illo realiter generare & producere eundem Filium. Conseq. prob. ex vera & ab omnibus recepta doctrina de dicto principio quod & quo: principium quod vocatur ipsum suppositum vel subsistens, cui ultimâ competet actio, & principium quo, quod est ipsa ratio, seu virtus, secundum quam eidem competit actio, unde communiter verificantur illæ propositiones: Essentia est id, quo Pater generat Filium: Essentia non est id quod generat, ut eradi *Joannes Theol.* in Florentino sess. 18. dicens: quod Persona sit produciens; principium autem quo ipsa Persona generat, sit id, quod solum communicabile est. Similia dicit sess. 19. Quoniam divina substantia nomen abstractum existit, idcirco generatio ei non potest tribui. Hæc ergo supposita & recepta apud omnes modernos doctrina, ex ipsa voce processionis seu emanationis probò Essentiam pro illo signo, quo Pater generat, non posse realiter generare generatione productivâ Filii: Processio in Divinis, etsi non detur per motum vel egres-

sum localem, datur tamen per processum virtutis in eo positum, quod sicut quilibet effectus quomodocunque tandem producat, ita quoque in divinis terminis debeat egredi & poni extra suam causam per reale distinctionem à causa, adeo ut si concipias unum idemque, non possis magis tibi repræsentare processionem, quam in uno termino seu extremo aliquem motum: atqui pro illo signo, quo Pater generat, quomodocunque conciperis Essentiam realiter generantem, & cum quocunque notionali per identitatem composueris, semper tibi illam repræsentabis unam & eandem, ac in nullum à seipsâ distinctum tendentem: ergo & sine processione generationis, quæ ab illa sit, proinde neque realiter generantem repræsentabis. Major est clara: quia omne generans, quod per se realiter influit in terminum, debet distinguî à termino, inter produciens enim & productum, necesse est, ut sit distinctio realis: min prob. nõ solum ex eo, quod tunc sicut Pater est qui generat, ita & Essentia Patris, quæ generat contra definitionem Cap. *Damnatus*, de summâ Trinitate & fide Catholicâ, sed & ex ratione mox allata, quod Essentia realiter generans generatione productivâ Personæ distinctæ à Patre seu Filio realiter distinguetur à Filio producto, ac insuper relativiè opponeretur (quod est impossibile) sibi ipsi eodem numero termino seu Persona producta.

Nec solvisti argumentum dicendo sufficere, Essentiam esse realiter eandem Patri, ut principio totali, qui realiter distinguitur & relativiè opponitur Personæ procedenti, & scilicet nõ abstractim, tamen cõcretim distinguî in Persona Patri; non, inquam, solvisti, tum quia in nullo sensu potest dici Essentiam distinguî aut opponi Personis productis, identitas enim realis, ob quam Essentiam dicunt generare, non operatur effectum distinctionis & oppositionis, scilicet sibi oppositum in eo, quod alteri identificat, tum quia hoc ipso, quo concipitur distinctio & oppositio principii ad principiatum esse in Patre, cui Essentia est eadem, fatens jam Patrem existere ut principium quod in actu generandi, non Essentiam, eamque solum esse, quæ Pater sit fecundus, seu potens producere tanquam per principium quo, ipsa tamen Essentia juxta Cap. *Damnatus*, supra de Summâ Trinitate, non producente.

Probatur Assertio secundò: Id nõ esset vera hæc: Essentia divina generat realiter generatione productivâ Personæ distinctæ à Patre, quia hæc: *Pater*

Paternitas realiter generat generatione non productiva alterius numero Essentia distincta à Patre, vera erigatur consequens est falsum, quia sicut Persona illa distincta, seu Filius Patri assimilatur secundum Deitatem, ita assimilaretur Patri secundum Paternitatem, sequela patet, genitum debet generanti assimilari secundum principium generationis formale seu quo: sed hac opinione Paternitas esset principium formale quo. Major prob. ex S. Thoma 1. p. q. 41. art. 5. dicente: omne produciens aliquid per suam actionem producit sibi simile, quantum ad formam, quā agit: cui & consonat Scotus 1. d. 7. quaest. unica, §. loquendo tunc de potentia, ostendens non communicare agens terminum formalem productionis in Deo, nisi agat forma æquā perfecta, imò hoc ipsum innuunt illæ substitutiones: Paternitas non generat generatione productiva Essentia alterius numero distincta. Et ista: Pater communicat realiter Filio suam Paternitatem communicatione faciente unum numero Deum. Ubi in distinctio in prima, & numerica unitas in secunda formalissimam identitatem importat principii quo cum termino producti, consequenter sicut terminus productus Patri assimilatur secundum Deitatem, ita & secundum Paternitatem, cum præsertim aliunde juxta illum Auctorem Paternitas sit formaliter ipsa Essentia seu Deitas, proinde quem admodum in Essentia omnes tres sibi assimilantur, ita & in Patrem esse, quod refolet Sabellianismum, non enim essent tres realiter distinctæ Personæ, cum tales non sint nisi proprietatibus, quæ sunt ipsa formalissimè Essentia, quod subvertit totum SS. Trinitatis Mysterium.

515. *Probatur tertio: Essentia divina de se, esto sit realiter identificata relationi Patris, est principium activè determinatum seu indifferens, ut exeat in actum notionalem, vel non exeat, aut in hunc vel illum: ergo illa ex se non generat generatione productiva Personæ distinctæ à Patre. Anteced. pater, si esset ex se in ratione principii producti sufficienter determinata in quacunque Persona, quidquid enim illi cōvenit ex se, convenit illi in quocunque supposito, est enim eadem Essentia cum omnibus suis Essentialibus, sicut in Patre, ita in Filio, & Spiritu sancto: sed fides docet, Essentiam v.g. ut est in Filio, non vendicare sibi actum generandi, neque ut est in Spiritu sancto vendicare sibi actum spirandi; ergo & Essentiam non esse ex se activè determinatam ad actum notionalem, sic enim esset in omnibus tribus generativa & spirativa: ergo, &c. dixi: esto sit realiter identificata relationi Patris, ne dicas Essentiam in argumento accipi abstractis personalibus relationibus, abstractione non præcisivā solum, sed negativa & per circumscriptionem, adeoque ibi non manere Personas, ut mirū non sit, de illa ita accepta, quod realiter generet, negari, quia in hoc sensu nequaquam nervos ponit argumentum, cum certum sit, ut ipsemet docet Subtilis 1. d. 7. q. unica, §. qui autem, exem-*

Tomas secundus R. P. Stimely.

plum dans de specie, quæ si ponatur principium elicivum operationis videndi in oculo, si per se existeret, non posset esse principium illius operationis, cum non esset potentia propinqua ad agendum, neque haberet passum approximatum, scilicet organum visorium, certum sit, inquam, ita Essentiam divinam, esto sit ens infinitum perfectissimè & actualissimè per se existens, si tamen ita accipitur, ut in nullo intelligatur supposito, non esse in potentia propinqua ad agendum, procedit itaque argumentū, quod neque, ut est identificata realiter Paternitati & solum præcisivè distincta à Persona, quo sensu voluit Adversarii illi realiter generare generatione productiva, &c. & probatur amplius, ut verè censetur agere, vel ipsamet debet distinguere realiter à termino producti, vel debet esse in supposito distincto realiter, ista enim actio distinctionem realem requirit aliquorum, quæ non est, nec esse potest, nisi suppositorum: ergo agens conveniens huic actioni, quæ sit productiva Personæ, non est etiam Essentia, ut est principium quo, & solum præcisivè distinctum à Persona generante, sed est ipsum suppositum distinctum, quod generat. Anteced. pater, conseq. prob. ad idem genus principii spectat principium productivum quo & principium quod: ergo sicut principium quod dicit relationem & distinctionem realem ad productum, ita si verum esset, quod principium quo generet realiter generatione productiva Personæ distinctæ à Patre distinctionem & relationem realem dicit ad principiatum, quod est falsum: ergo & falsa erit, quod illa realiter generet productione generativa termini realiter distincti.

516. *Confirmatur: Essentia divina non est principium seu potentia propinqua ad operandum actione notionali, nisi in quantum agens est in actu per illam: sed non est in actu per illam, nisi ut est in illo, nec est in illo, nisi quatenus agens est hoc suppositum: ergo non est principium actione generativa realiter producendi terminum, ut est Essentia talis, sed ut est in supposito Patris, totum concedunt. Subsumo: sed ut est in supposito Patris, sive illud esse in supposito requiratur tanquam conditio, sine qua non ageret, sive pertineat ad potentiam notionalem, ut Henricus volens relationem in recto pertinere quasi partem constituentem ad rationem formalem potentia notionalis, sive illa potentia generandi solum connotet, seu in obliquo importet relationem, in recto verò Essentiam ut Thomista, aut quomodocunque, illa nequit habere unquam terminum à se productum, & nulla alia subest ratio, nisi quia Essentia seu potentia generativa non distinguitur realiter à Filio, nec realiter illi opponi possit, & si Pater generans non esset, daretur quidem absolutum illud, quod est potentia generativa, nunquam verò persona producta: ergo nulla ratione Essentia ut Essentia est ratio generandi, ut producat realiter Personam distinctam à Patre, dico, nulla ratione, id*

Bb 3

est

est, neque realiter, quia Essentia generans & genitum sunt semper realiter idem, consequenter quantum ad Essentiam non conceditur illi ut agenti, ratio generandi Personam distinctam à Patre, ergo Essentia simpliciter non est generans generatione productiva Filii. Velle autem dicere Essentiam realiter generare actione generativa Personae distinctae à Patre, quatenus Pater divinus per illam constituitur agens, seu quatenus ipsa est ratio, quâ, & secundum quam illi competit actio generativa, est abusive loqui de Essentia, ut est potentia notionalis & principium quo, cum nunquam illi in termino correspondeat distinctio principii.

517. *Quarto specialiter contra istam propositionem*

ASSERTIO VII.

Commutatio hujus negativae: Pater non communicat Filio Paternitatem, in affirmativam, adjunctâ explicatione illâ in sensu reali dicendo: Pater communicat realiter Filio suam Paternitatem, communicatione faciente utramque Personam unum Deum, nec item dirimit, neque scopum, ad quem collimat, attingit.

518.

Hæc jam tum patet ex dictis pro Assertio-
nibus supra sub n. cit. Et *Probatur primo*:
quandocumque negatio & particula non, quæ
sunt malignantis naturæ in propositionibus
negativis, restringitur ad aliquam determina-
tam rationem subjecti, secundum quam præ-
cisè ei convenit prædicatum, tunc ad verifi-
candam illam exercet, intra totam latitudi-
nem huius rationis formalis, universalitatem
malignantis suæ, ut in nullo sensu nullâque ra-
tione verificetur affirmativa illi opposita, at-
qui in hac: Pater non communicat Filio suam
Paternitatem, Paternitas non est communicabilis,
particula negativa, non, restringitur simplici-
ter & præcisè ad simplicem formalitatem Pa-
ternitatis, secundum omnem ambitum, quo-
cunque conceptu sumatur vel coassumatur
cum alio: ergo ita exercet intra totam Paterni-
tatis latitudinem malignantem suam, ut in
nullo sensu, quando dicitur, Paternitas non est
communicabilis, verum sit, illam esse com-
municabilem: ergo & falsa est illa: Pater com-
municat realiter Filio suo Paternitatem com-
municatione faciente utramque Personam
unum Deum. Minor præ. ex dictis Arr. 4. n. 497.
quæ huic argumento robur addunt.

519.

Confirmatur ex binis negativis, quas pro
sua doctrina afferunt; nimirum: Pater non com-
municat Filio suam Deitatem communicatione
faciente Patrem & Filium unam numero Perso-
nam. Item: Pater non communicat Filio suam Pa-
ternitatem communicatione faciente utrumque
unam numero Personam. In his negatio & par-
ticula non, absolute & simpliciter malignan-
tem suam exercet circa subjectum, ut nullo
sensu Paternitas & Deitas communicatione
tali faciant cum Filio unam numero Perso-

nam, quâ dicitur, quod Paternitas realiter gene-
rat generatione productiva Personæ à Patre di-
stinctæ, consequenter quod Paternitas realiter
generans habeat realem influxum in termi-
num actionis notionalis, assumi possunt om-
nia argumenta, quibus probant Scholastici
Paternitatem non esse potentiam notionalem,
sed ut vult D. Thomas illam solum importari in
obliquo, vel ut tenet Doctor Subr. l. c. quod sit
solum conditio sine qua non agendi actione
notionali, idque probat ibidem n. 9. §. Loquen-
do tunc de potentia. diversis rationibus, quas vi-
dere licet apud Scotistas signanter apud Sini-
sing Tom. 2. de Deo Trino disp. 3. q. 3. n. 193.
& seq.

nam, non solum non unam in sensu formali,
sed nec unam in sensu reali, quia alias licet Pa-
ter non esset formaliter, esset tamen realiter,
scilicet in sensu reali Filius, quod sapit Sabellianis-
mum, consequenter neque in sensu reali Pater
communicat Filio Paternitatem communi-
catione faciente unum numero Deum. Con-
seq. prob. quia supposita illa negativa, ut vera,
communicaretur & non communicaretur,
absolute enim & simpliciter non communi-
catur, neque realiter neque formaliter com-
municatione faciente Patrem & Filium unam
Personam, neque superest alia communi-
catio, quæ posset de Paternitate affirmari quâ
faceret unum numero Deum, &c. ergo si ni-
hilominus generatione productiva, &c. com-
municaretur realiter, communicaretur &
non communicaretur.

Probatur secundo, Ratio constitutiva Patris,
nulla via est communicabilis, & vicissim nec
ratio constitutiva Filii; atqui Paternitas secun-
dum communem opinionem est constitutiva
Patris: ergo non est communicabilis. Maj.
prob. communicabilitas, quæ aliquid divinx
entitatis communicabile est Personis, in nullo
alio fundatur, quàm in identitate reali illius
communicabilis cum Personis, quatenus enim
non distinguuntur, communicatur ipsis, quid-
quid est communicabile: sed Paternitas non
identificatur cum Filio, cum sit proprietas Pa-
tris distinctiva à Filio, & relative opposita illi:
ergo nequit illi communicari, sit itaque licet
realiter idem cum Essentia, ideoque verum sit,
quod Essentia sit Paternitas & vicissim, falsum
tamen est, Paternitatem ex hoc, sicuti Essentia,
competere in sensu prætenso communicabi-
litatem, quia communicabilitas illa & opposi-
tio.

tionem tolleret & distinctionem, ergo quid-
quid communicatur in Divinis ratione iden-
titaris realis est secundum Essentiam, secun-
dum quam non distinguitur, nullatenus se-
cundum relationem, esto sit realiter ipsa Es-
sentia, ut supra n. 499. fusiùs.

§21. Confirmatur: siue idem sit principium pro-
ductivum cum principio communicativo, si-
ve non, certum est, quod productio Personæ
in Divinis, & communicatio ejusdem numero
Essentiæ semper concommitantur, ita ut cõ-
municationi respondeat in termino productio
identitas; productioni distinctio realis: sed
Pater communicat realiter Filio suam Pater-
nitatem communicatione faciente utrumque
numero Deum, ergo responderet realiter com-
municatæ Paternitati, in termino productio
identitas realis cum Patre, quod est *Sabellia-
num*, & omnes istæ contradictoriæ falsæ e-
runt: *Persona multiplicatur; Essentia non: relatio
distinguit; Essentia non*: implicat enim distin-
guere, & realiter communicari distincto: er-
go manet communicationem ejusdem Essentia-
tis, non esse communicationem Paternitatis,
quod enim deesset ad communicationem
Personæ, si realiter ita communicetur Pater-
nitas, sicut ipsa Essentia seu Deitas, cum Per-
sona nihil sit, nisi suæ rationes constitutivæ,
quales sunt Paternitas & Essentia: sicut ergo
catholicè & sanè dicendum, quod nec realis
identitas Essentiæ cum Paternitate, nec realis
unitas numerica Essentiæ Divinæ efficiunt,
quin Paternitas sit relatio opposita filiationi,
ita neque efficiunt, quin sit realiter incommu-
nicabilis, cum distinctio realis & oppositio
relativa stare non possint, inter ea quæ essent

realiter in uno supposito unum, sicut neque
communicabilitas inter ea, quæ sunt realiter
distincta, ex hoc siquidem fundamento, &
non ex solo placito Theologorum, commu-
niter cum Anselmo tenetur, *omnia in Divinis esse
unum, ubi non obviat oppositio.*

Tertio: Esse communicabile reducitur vel
ad communicabilitatem, ut *quod*, vel ut *quo*:
primo modo Deitas communicatur per iden-
tatem omnibus tribus suppositis, ideoque
verificatur de singulis, quod sint Deus, &
ideo, licet etiam posteriori modo iisdem
communicatur, quatenus Essentia est velut
forma Personarum, non ideo solum quasi ta-
les per ipsam sunt, sicut sit in creatis, verbi gra-
tiâ, quia anima communicatur corpori, cor-
pus dicitur quidem animatum, non tamen
corpus est anima, neque paries propter com-
municatam sibi albedinem dicitur albedo,
sed Personæ sunt realiter ipsa Essentia, quod in
Divinis est extra dubium: atqui Paternitas
non communicatur Filio communicabilitate
ut *Quod*, quia tunc Filius realiter in recto esset
Pater: neque communicabilitate ut *Quo*, qui
præterquam quod tunc Paternitate Filius es-
set Pater denominativè, quorum utrumque
falsum est, sequeretur insuper Patrem realiter
communicare Filio fecunditatem ad gene-
randum alium Filium, maxime in via doctri-
næ illius, quæ in Paternitate constituit princi-
pium formale *quo* proximum ad generan-
dum aliam Personam, communicatione ta-
men faciente hunc secundum Filium unum
numero Deum cum priore Patre, quæ Doctis
movent risum, indoctis scandalum.

*Celebre
Anselmi
dictum.*

§22.

ARTICULUS VI.

In quo

Resolvitur Quæstio principalis hujus Controversiæ,

An

Post determinationem Concilii hæc propositiones: *Essentia divina non
generat, Pater generat: Essentia divina communicatur,
Paternitas non communicatur*; sint de fide.

§23. **R**ationes in contrarium has afferunt, &
quidem ex mente & intentione dicti
Concilii, quod nimirum intendebat
solummodo damnare errorem Joachimi
Abbatis, qui asserbat aliam esse Divinita-
tem & Naturam in Filio, aliam in Patre,
aliam numero in Spiritu sancto, ita ut illa, quæ
est in Patre, genuerit illam, quæ est in Filio,
eique non minus dederit existentiam, quam
persona Patris dat existentiam Filio: Illa de-
inde quæ est in Patre, & Filio produxerit il-
lam, quæ est in Spiritu sancto, adeoque tres
personas non solum proprietatibus & relati-
onibus separabat, sed ex Naturis atque Es-

sentiis numero distinctis, unde quando con-
cedebat Joachim, quod Pater, & Filius, & Spi-
ritus sanctus sunt una Essentia, una substantia, u-
na Natura, voluit ut una esset Natura & Es-
sentia, non vera & propria unitate, sed colle-
ctiva, ut Concilium refert, non veram & propri-
am, sed quasi collectivam, & similitudina-
riam esse faretur, quemadmodum dicuntur
multi homines unus populus, & multi fideles
una Ecclesia. Cum ergo Concilium intende-
rit damnare hunc errorem, deducitur ex ipso
Concilio, non prohibere dici, generantem
aut genitam Essentiam, sed ea solum gignen-
di notionem, quam Joachimus prætendebat.

Bb 4

Con-

Confirmatur primò ex dicti Concilii tenore cit. & allati cap. in quo proponitur doctrina Lombardi, deinde Joachimi Abbatis cum allata explicatione, quam deinde damnat, tanquam hæreticam, in eo sensu, quo illam intelligebat Joachimus: ergo non damnat, Essentiam, ut est in Patre, generare; & ut est in Filio, generetur. Hæ enim propositiones sunt valde diversæ, Essentia generat alteram Essentiam numero distinctam; & hæc, Essentia in Patre generat eademque Essentia in Filio generatur, id est, gignendo communicatur. Quæ Confirmatio confirmatur: Totus Pater generat, & totus Filius generatur, & totus Spiritus sanctus spiratur, ergo & Essentia.

Confirmatur secundò ex Glossa, quæ ita habet: Illa notionalia, cum veniunt adjectivè, dicuntur tantum de personis, & non de Essentia; sed quando tenentur substantivè, tunc dicuntur tam de Essentia, quam de personis: unde hæc propositio simpliciter est vera: Pater est generans, sive hæc dictio generans teneatur adjectivè, sive substantivè; si autem dicatur, substantia divina est generans, si

hæc dictio generans teneatur adjectivè, falsa est, quia vellet notare distinctionem in divina Essentia: si teneatur substantivè vera est, quia tunc sensus est, Substantia divina est generans, id est, Persona, quæ generat, unde nomina ista generans, genita & procedens adjuncta nominibus personarum, distinctionem notant personarum: juncta verò cum nominibus istis substantia, Natura seu Essentia divina tenentur substantivè, & notant Essentiam tantum. Sic hæc Glossa. Ex qua habetur, nequaquam prohiberi à Concilio dici, substantia seu Essentia & Natura generat; cum, dummodo dictio generans substantivè sumatur, dicat hoc esse verum, & solum esse falsum, quando in divina Essentia notatur distinctio: atqui non notatur talis distinctio in divina Essentia: ergo poterit admitti, quod Essentia generet, & prout est in Filio generetur. Plures rationes ad idem Argumentum, quod Essentia generet, videri possunt apud S. Bonaventuram 1. Sentent. d. 5. art. 1. qu. 1. Similiter quod generetur vide ibidem art. 2. qu. 1. ubi tamen easdem discutit & solvit.

A S S E R T I O VIII.

Prædictæ propositiones post determinationem Concilii sunt de fide.

Ita omnes Auctores suprâ citati Art. 2. num. 483. quibus adde Smiling Tom. 2. de Deo Trino, disp. 5. quæst. 3. num. 61. Herinx de Deo Trino, disp. 2. qu. 8. num. 71. Lychetum in 1. d. 5. super Scoti literam. Poncium ibid. & tenetur passim ab omnibus, tanquam definita de fide, &c.

524.

Probatur primò: Concilium non solum amplectitur doctrinam Petri Lombardi, contra quem scripserat Libellum Joachimus Abbas, in quo eum appellavit insanum & hæreticum; sed & Petri verba usurpavit approbavitque: docebat enim Petrus Lombardus: *Quoniam quædam summa res est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus; & illa Res non est generans, neq. genita, neq. procedens*: quam doctrinam Concilium damnato Joachimi libello, sub illis verbis: *Concilio approbante credimus, &c. de fide esse voluit, eamque expressè determinans ita loquitur: Nos autem approbante Concilio credimus & confitemur cum Petro, quod una quadam Res, &c.* Et infra: *Et illa Res non est generans, neque genita, neque procedens; sed est Pater qui generat*: Ubi duæ continentur pro-

positiones, negativa una: nempe quod illa Res, videlicet Substantia, Essentia, vel Natura divina non est generans, neq. genita, neq. procedens. Altera sub particula rationali positivè adveniente sed, est affirmativa: *Sed est Pater qui generat, Filius qui gignitur*; ergo, sicut est à Concilio definitum, quod Pater generat, & Filius gignitur; ita patiter, quod Res illa, quæ est Essentia divina, non sit generans, neq. genita. Pro Consequentiâ ritè probanda audi Concilium: *Nos, inquit, sacro approbante Concilio credimus & confitemur cum Petro. Atqui Petrus absolute & simpliciter credebatur, confitebatur, & docebat, quod Essentia non sit generans, neque genita, eademque Petri verba Concilium adducit: ergo & Concilium absolute & simpliciter confitetur & credit, quod illa Res, quæ est Essentia, non sit generans, neque genita, neque procedens: ergo tanquam de fide certam, definit & confirmat doctrinam Petri, proinde sicut est Decretum fidei positivum, quod Pater generat, & Filius gignitur; ita est Decretum, quod Res illa, quæ est Essentia divina, non est generans, neque genita.*

Confringuntur Rationes in oppositum.

525.
Allata
superius
in opposi-

Ad rationem ex mente & intentione Concilii desumptam, Respondetur negando fuisse totale intentum, damnare solum errorem Joachimi, seu unitatem personarum me-

re collectitiam, id quod clarè colligitur ex tenore textus Concilii, etsi fuerit intentum illius primarium, cum occasione illius decreverit de eodem tenendum, non solum veram unitatem

tatem, & omnimodam identitatem Naturæ cum personis, sed & doctrinam, quam Petrus Lombardus docuerat, in quem tanquam hæreticum & insanum debacchatus fuerat Joachim, sic Concilium cum Petro dicit: *Nos autem sacro & universali Concilio approbante credimus & confitemur cum Petro, quod una quædam summa Res, &c.* Et mox: *Et illa Res non est generans, neq. genita, neq. procedens*, hanc autem Rem declarat esse *Substantiam, Essentiam, vel Naturam divinam*, nec nisi in concreto asserendum, quod *Pater est, qui generat, Filius qui gignitur, &c.* Concilium itaque non solum condemnat Joachimi errorem; sed insuper Petri doctrinam approbat, credit, & confitetur cum Petro, unde & paret ad primam Confirmationem.

Ad Confirmationem autem hujus Confirmationis, quod totus Pater generet, & totus Filius generetur, & totus Spiritus sanctus spiretur, ergo & Essentia, dico quod non subsistat, & est simile huic Argumento: Totus Pater distinguitur à toto Filio, & Spiritu sancto, & refertur totus ad utrumque totum:

ergo essentia Patris distinguitur ab aliis personis, & refertur essentia ad illas, quæ sunt falsa; Item huic: Totus Filius immediatè humanitatem assumpsit; ergo non solum Filius quoad personalitatem, sed & immediate essentia Filii assumpsit & terminavit hominem. Itaque quando dicitur totus Filius generatur, intelligendum venit accommodè, id est, non totaliter, & quasi collectivè, sed distributivè, quomodo in creatis dicimus hominem generari & corrumpi, cum tamen partes illius essentielles, puta neque materia prima, neque anima rationalis sit generabilis & producibilis.

Ad glossam, quæ non est tantæ auctoritatis, jam patet ex dictis supra Art. 2. num. 488. & Art. 4. à num. 498. usque ad Art. 6. & si quid, aliud nihil ex illo habetur, quando dicitur substantia divina est generans, sumendo dictionem generans substantivè, quam quod divina Substantia sit identificata supposito generanti, quod tamen in rigore logico verum non esse, vide Art. 2. num. 288. quod ut hæc repetamus, non est operæ pretium.

ASSERTIO IX.

Ex hisce contradictoriis tandem: *Essentia divina non generat, Pater generat: & Essentia divina communicatur, Paternitas non communicatur*, simpliciter & absolutè veris, utpotè de fide credendis, evincitur aliqua distinctio, aut non identitas Essentiam inter & Paternitatem divinam, eaque à parte rei ante omnem operationem intellectus eas præcindentis.

526. **H**æc, suppositis iis, quæ densà hæc & prolixâ Quæstione adduximus, præsertim post Concilii Lateranensis definitionem est extra dubium, secundum illam siquidem absolutè tam veræ sunt propositiones affirmativæ, nempe: *Pater generat, Essentia divina communicatur*; quam negativæ: *Essentia divina non generat; Paternitas non communicatur*: ergo, ne verificentur duo contradictoria, contra primum principium hoc, *Impossibile est idem esse, & non esse: idem affirmari, & negari, &c.* necesse est concludere veram aliquam non identitatem, inter Essentiam, & Paternitatem divinam.

Nec opus est, ut huic rei, quæ ex una fidei, & altera luminis naturalis deducitur, amplius probandæ inhæreamus. Addidi tamen à parte rei ante omnem intellectum, &c. quia certum est, illas suam sortiri veritatem ex ipso SS. Trinitatis mysterio independentè ab intellectu creato, adeoque certum est, si inter Paternitatem, & Essentiam nulla distinctio esset præter actum negotiativum intellectus contra tam communicari Paternitatem, quam Essentiam. Vide Tom. 1. Contr. 5. 7. 8. ubi ex professo de Responsis Thomistarum, & eorum nullitate tractatum est.

QUÆSTIO II.

DE

Aliis quibusdam Conciliis in hanc Controversiam.

SUMMARIUM.

1. Distinctio Scoti clare eruitur ex duobus Conciliis Toletano VI. & XI. n. 527.
2. Responsum diluitur. n. 529.
3. Quare Pater, & Spiritus S. ne mediata quidem dicantur Incarnati. n. 530.
4. Irrefragabile veritatis testimonium obtinet Scoti doctrina à Toletano XI. n. 531.
5. Proponuntur rationes in contrarium. n. 532. & seq.
6. Discutiuntur & exploduntur. num. 534. & seq.
7. Scoti opinio stabilitur auctoritate Florentini in verbis Christi fundata. n. 536. & seq.
8. Contra Scoti oppugnatam hoc opere distinctionem nulla valida est explorabilis auctoritas, quin Concilia & Patres illi non favere solum, sed potius pro ea militare ostenduntur. n. 538.

ASSERTIO I.

Non identitas Scoti inter Naturam divinam & relationem habetur expressa in Concilio Toletano VI. & XI. in professione fidei.

527. Concilium Toletanum VI. & XI. quod ab Innocentio in Epistola ad Petrum Compostellanum vocatur authenticum sic definitivè statuit determinatque: *Solus Filius suscepit humanitatem in singularitate personæ, non in unitate Naturæ divinæ, id est, in eo, quod est proprium Filii, non quod commune est Trinitati.* Habes in hac definitione propositiones contradictorias: ergo exprimitur in ea, puta inter personalitatem Filii, & essentiam communem tribus Personis, aliqua non identitas. Anteced. patet: quia juxta Patres Concilii in Filio est aliquid, quod immediate & formaliter terminat unionem hypostaticam; aliquid verò, quod non sic terminat, aliquid est in eo proprium, secundum quod scilicet Filius immediate ipsi humanitati personaliter unitus est; & aliquid commune toti SS. Trinitati, secundum quod immediate non utitur humanitati, consequenter aliquid est proprium Filio, & aliquid non proprium, aliquid commune SS. Trinitati, & aliquid non commune SS. Trinitati. In uno suscepit humanitatem Filius, non suscepit in hoc altero; Atqui hæc omnia sunt contradictoria, & de fide credenda, impossibile est autem, idem simul esse,

& non esse, idem de eodem respectu ejusdem simul affirmari, & negari: ergo in Filio est aliqua distinctio inter essentiam communem tribus personis, quæ immediate non incarnatur, & personam Filii, quæ immediate Naturam humanam assumpsit, sed non est distinctio realis strictè sumpta: ergo illa Scoti non identitas seu distinctio ex natura rei formalis.

Respondent Concilium per eam definitionem nil aliud intendere, sed præcisè velle Patrem, & Spiritum sanctum, sive non fuisse unitas omnes tres Personas, & hinc afferunt in sola persona, non verò in Natura Filii esse unionem peractam, alioqui cur essentia communis sit omnibus Tribus, consequens fuisset ut tota Trinitas fuisset Incarnata, id quod roborant ex ipso textu Concilii, nam illud subdens rationem suæ determinationis, ait: *Nam si naturam hominis Deique in alteram confudisset, tota Trinitas corpus assumpsisset, quoniam constat Naturam Trinitatis esse unam, non personam.* Unde quia persona Filii realiter distinguitur à cæteris, falsò dicitur in dicta definitione involvi contradictorias.

Responsum hoc ostenditur esse purum & putum effugium, mentem Concilii subvertens.

529. Concilium inquit, *Filius suscepit humanitatem in singularitate personæ*, ubi est affirmatio, *non in unitate Naturæ*, ubi exprimitur negatio naturam contingens, & ne in eo, quia natura est omnibus personis communis, hal-

lucinatio fieret, utrumque per se explicans, ait: *id est in eo, quod est proprium Filio*, vera est affirmatio, *non in eo, quod commune est Trinitati*, suscepit humanitatem, & in eo quod commune est, vera est negatio; sed Pater, & Spiritus

rus sanctus non sunt communes toti Trinitati, cum sint Personæ incommunicabiles; ergo contortè & voluntariè responderetur ad Argumentum, Concilium velle præcisè Patrem, & Spiritum sanctum non esse unitos, sed Filium, cum verba sunt clarissima, quæ si aliud importarent, quàm sonant, improprie & abusive Patres fuissent locuti, quod

530. Confirmatur & magis illustratur Argumentum: SS. Patres, & Scholastici, etsi non sit Natura divina immediatè & primariò unita cum homine, omnes tamen admittunt esse unitam illi mediatè, unde Ecclesia absolute prædicat populo, Deum esse Incarnatum, Christum Deum mortuum esse in Natura assumptam, sed nunquam auditum fuit, Patrem, & Spiritum sanctum Incarnatos esse, vel immediatè, vel mediatè, nempe mediante filiatione assumptis humanitatem: ergo falsò dicebatur pro eo, quod dicit Concilium, Filium non suscepisse humanitatem in unitate naturæ, intelligi Patrem, & Filium illam non suscepisse, Minor quoad primam partem, quod non immediatè; constat: quoad secundam partem, quod nec mediatè; Prob. quia aliquam idemacè, & denominativè illis

personis tribueretur Incarnatio, sicut tribuitur Naturæ, quod falsum esse patet, quia Pater, & Spiritus sanctus, non sunt idem realiter cum eo, quod immediatè est unitum, sed solum cum eo, quod mediatè & denominativè, puta, cum ipsa Natura, de qua Concilium negabat assumptis humanitatem: ergo dum Concilium statuit Filium non suscepisse humanitatem in unitate Naturæ toti Trinitati communi, non intelligit præcisè personas Patris, & Spiritus sancti non esse unitas. Unde certè responsum illud pro subjecta materia Concilii, est impertinentissimum, quasi non uniri humanitatem formaliter, & immediatè Naturæ divinæ nihil aliud sit, quàm non uniri omnibus tribus, non Patri, & Spiritui sancto, sicut Filio. Manet itaque Argumentum Scotistarum à contradictoriis in definitione hujus Concilii contentis periculum, in sua firmitate, consequenter & dari distinctionem inter essentiam non terminantem unionem, & Filiationem, quæ terminat illam, &c. Vide Tom. 1. Controv. 5. q. 3. & 4. à num. 125. usque ad Controv. 6. ubi fusè disceptavimus de mente Conc. Tol. VI. quæ hinc reperi possunt.

ASSERTIO II.

Irrefragabile veritatis testimonium doctrinæ Scoti iterum perhibetur ab eodem Thetano XI. in professione fidei, hisce verbis: quod *Pater est non ad se, sed ad Filium est; & quod Filius est, non ad se, sed ad Patrem; similiter & Spiritus sanctus non ad se, sed ad Patrem, & Filium relativè refertur in eo, quod Spiritus Patris, & Filii prædicatur.* & hisce, paulò post: Cum dicimus Deus, non ad aliquid dicitur, sicut Pater ad Filium, sed ad se specialiter Deus dicitur.

531. Quibus clarè docent Patres Concilii in divinis Deitatem esse quid absolutum & ad se, non relativum seu ad aliud, econtrà verò de omnibus & singulis personis, quod sint quid relativum non absolutum, & sic loquantur cum S. Augustino, ut vidimus Controv. 8. q. 2. agendo de S. Augustini doctrina, signanter citato ibi lib. 7. de Trinit. cap. 1. & 4. ubi videlicet 1. art. 1. num. 404. de Essentia ibi inquit: *Essentia divina ita est ad se, ut si esset ad aliud, jam non esset Essentia.* Item: *Si Essentia ipsa dicitur, ipsa non est essentia, & si substantia, jam non erit substantia, quia relativum*

erit. De Personis verò ut Controv. cit. in Pl. 68. art. 1. cit. num. 401. *Pater non ad se, sed ad Filium dicitur.* Et cit. 7. de Trin. cap. 2. *Verbum non ad se dicitur, sed tantum relativè ad eum, cujus est Verbum, sicut Filius ad Patrem:* Quæ doctrina, cum in illa contineantur contradictoria, scilicet ista negativa: *Essentia divina non est ad aliud, sive non est relativa;* & altera affirmativa sub adversante particula rationali *Sed, quod Personæ non sint ad se, sed ad aliquid, stare non potest, si Personæ sint formalissimè ipsa realitas Essentia.* Ergo

Discutitur, quomodo Adversarii occurrant huic Argumento.

532. Quod idem simpliciter potest dici ad se, & ad aliquid, ut cum dicitur, quod Pa-

ter est aliquid, debet intelligi, quod Pater est ad aliquid, & cum dicitur, quod aliquid est ad se,

Gregorius
de Arimi-
no.

se, debet intelligi, quod ipsum est ad se, v.gr. si dicatur homo est ad se, intelligendum est, quod homo est homo ad se, sed simul cum hoc est etiam homo ad aliquid, sic omnis entitas mundi, quod ipsa est ad se, est etiam relativè, & aliquid ad aliud, eodem modo in proposito de Patre in Divinis potest dici ad se, & aliud. Ita Gregorius de Arimino.

533.
Cajetan.

Secundo, & aliter occurrit Argumento Cajetanus S. Thomæ Expositor p. prima, qu. 39. art. 1. in Deo secundum rem, sive in ordine reali non esse unam rem purè absolutam, nec purè respectivam, nec mixtam, nec compositam, aut ex utraque resultantem, sed est eminentissimè & formaliter habens, quod est respectivè, imò multarum rerum respectivarum, & quod est absolutè, ita in ordine formali seu formalium secundum se, non quoad nos loquendo, est in Deo unica ratio formalis, non purè absolutè, nec purè respectiva, neque purè communicabilis, nec purè incommunicabilis, sed eminentissimè & formaliter continens, quidquid absolutè perfectionis est, & quidquid Trinitas respectiva exigit: oportet autem, quod quæ in aliis dispersa sunt, in una simplicissima re, secundum se maxime una, qualis est Deus, sint unita, quare fallimur ab absolutis & respectivis ad Deum procedendo, eo quod distinctionem

inter absolutum & respectivum quasi priorem re divina imaginamur, & consequenter credimus illam sub altero membro ponendam esse, cum sit totum oppositum, quoniam res divina prior est ente & aliis diffinitionis entis, est enim super ens & super unum.

Confirmatur: Sicut virtutes inferiores non ut dearticulare & distinctæ inter se, ad unam Solis virtutem formaliter elevarunt, multo magis absolutum & respectivum ad unam rem & rationem formalem divinam elevarunt, multo magis absolutum. Et ex hoc, quod est unius rationis in se non sequitur, essentia est ad se, Paternitas non est ad se, essentia est communicabilis, Paternitas non est communicabilis: ergo est distinctio inter illa, sed stat, quod sit communicabilis, & incommunicabilis, quod sit ad se, & sit ad aliquid, seu relativè & non ad se, quia ibi sunt, ac si essent distinctæ, cum tamen in summa illa re realiter & formaliter idem sunt, & virtualiter tamen distincta propter infinitatem illius rationis formalis: nec est mirabilis unicam rationem formalem habere utramque, quam unicam rem, quod tamen admittunt Scotistæ.

In hanc Responsionem abeunt quasi omnes Thomistæ, & se satisfacere putant.

Responsiones & rationes in oppositum dispunguntur & retunduntur in suos Auctores, & sententia Scoti amplius illustratur.

534.
Lychetus.

Ad primum dico, quod illa sententia, quæ dicit Patrem, ex natura rei tantum dicere essentiam, nimium prober, in ipsum siquidem impingit mysterium, tum quia, ut rectè Lychetus 1. c. 2. qu. 7. super lit. Doct. §. Secundo oportet. num. 34. Comm. nulla esset realis distinctio inter personas, cum omnes personæ ex natura rei tantum dicerent essentiam; tum quia omnes personæ æquè essent communicabiles ex natura rei, cum in hac essentia nihil ex natura rei includunt, nisi essentiam, quæ est communicabilis: nec sufficit dicere Patrem communicare Filio Paternitatem, intelligendum, quod communicavit illam entitatem, quæ est Paternitas, nam supposito, quod Paternitas tantum importet essentiam, & nihil ultra illam, id est, nullam formalitatem, vel quasi modum rei, quæ ultimè dicatur Pater, sed sit Pater simpliciter eadem essentia, quæ Filius, Pater ex natura rei tantum importabit essentiam, & similiter Filius ex natura rei tantum importabit essentiam: & ita Pater, & Filius sunt penitus idem ex natura rei, quod est contra Sanctos, contra fidem, & contra definitionem Ecclesiæ in Cap. Damnamus, discernente, quod in Divinis ex natura rei sint tres Personæ proprietatibus realiter distinctis distinctæ, & non per actum negotiativum in-

tellectus, quod addo ad considerandum aliis, an non verè, & à parte rei ex sententia sua, qui illas proprietates ab essentia solo rationis respectu distinctas esse volunt, non eadem sequantur incommoda, quæ ex sententia Gregorii. Sed de hoc dicemus Tom. 1. Denique in sententia Gregorii non posset salvari productio in Divinis, pater: quia si Pater ex natura rei tantum dicit Essentiam divinam, dicant, quid Pater generet? Filium, autem; sed Filius dicit eandem essentiam, quam Pater, & nihil amplius: quid ergo restat, nisi quod in re, eadem essentia erit generans & genita, & sic vel à seipsa erit ex natura distincta, cum nihil gignat seipsum, vel diversis solum conceptibus divinam Essentiam jam Patrem, jam Filium, jam Spiritum S. concipiant, quod est Sabellianum, & dogma damnatum.

Ad id quod secundo loco Cajet. afferebat, vide quæ diximus Controv. 6. qu. 1. art. 4. nu. 297. & seqq. specialiter Controv. 7. qu. 1. art. 4. à num. 269. usque ad num. 300. ubi docuimus omnium perfectionem in creaturis dispersam, quæ non necessariò includit imperfectionem, formaliter reperi in Deo; quæ verò imperfectionem involvunt, eminenter tantum & virtualiter, quo pacto omnia dispersa in inferioribus unita sunt in superioribus, omnis

nis siquidem pluralitas dependentium reducitur ad unum independentem. Quibus ibi suppositis, perspicuum est esse meram voluntatem dicere, quod Deus sit eminentissimè formaliter absolutum & respectivum, quia ut rectè Lychetus loc. cit. si peratur, quomodo salvetur, quod una Persona realiter generet aliam distinctam, & pro quo, quando Pater generat Filium, supponit Pater, si pro Personâ includente Paternitatem & Essentiam, ita quod Paternitas non sit formaliter Essentia, habetur propositum. Si pro Essentia tantum, ita quod Paternitas formaliter sit tantum Essentia à parte rei, quæro, pro quo supponat Filius? certum est, quod & ipsa tantum supponat pro Essentia: ergo Pater non generat aliquid distinctum, sed generabit seipsum.

Respondeo itaque hîc breviter doctrinam istam dicere implicantiam quia idem formaliter ex natura rei esset præter omne opus intellectus incommunicabile & simul communicabile, dicere autem, quod non est mirabilius, unicam rationem formalem habere

utrumque, quam unicam rem, manifestè pater falsum: quia esse communicabile ex natura rei secundum unam rationem formalem in illa una re importat aliquid, quod non importat esse incommunicabile, esto enim transeat ratio formalis, cui competit incommunicabilitas, in perfectam identitatem realem cum natura communicabili, nullatenus tamen in identitatem formalem, quare revera mirabile & nunquam persuasibile est contra primum & evidentissimum lumine naturæ principium, quod sine contradictionis ictu idem possit esse & non esse, affirmari & negari de formaliter ex natura rei eodem, neque exinde implicantiam eorum elidit distinctio virtualis, quod sint ibi, ac si essent distincta, sanè si res ita se habeat, quasi perinde ac si essent distincta, non quod tamen ibi sint, videat, qualiter rectè salvet distinctionem realem Personarum, nisi fingat, quod ideo est realis, ac si ibi esset, non quod tamen ibi sit, sed omnia hæc vide *Tomo primo Cont.* 7.

ASSERTIO III.

Doctrina Subtilis validissimè à Florentino sessi: ult: hac, in hæc Ioannis: *Omnia, quæ habet Pater, mea sunt*, stabilitur auctoritate: omnia quæ Patris sunt, ipse Pater unigenito Filio suo gignendo dedit, præter esse Patrem.

336 **U**bi primò apud Joannem ex verbis VERBI intelligunt PP. Christum voluisse dicere, omne quicquid est in Patre, uno excepto, quo Pater est relativè, & communicari non potest, sibi inesse, ergo illud, quo Pater est Pater, & quod non dedit Filio, distinguitur ab omni eo, quod Pater habens, dedit Filio: antecedit, pater, conseq. prob. esse Patrem, est aliqua realitas, atqui Pater omnia dans Filio, non tamen dedit Filio esse Patrem, ergo neque illam realitatem, qua constituitur Pater, consequenter distinguitur ab omnibus illis.

337 Confirmatur ex Conc. Lateranensi Cap. Damnamus de summa Trinit. & fide Cathol. Pater ab æterno Filium generando suam substantiam ei dedit, juxta quod ipse testatur. Pater quod dedit mihi majus est omnibus: & iterum: Filius sine ulla diminutione, nascendo substantiam Patris accepit: atqui si Paternitas quo Pater habet esse Pater, sit formaliter idem ac Essentia, per illam exceptionem Florentini & Patrum communiter, præter esse Patrem, esset manifestè falsum, quod sine diminutione accepit substantiam Patris, quod certè dicendum non est. min. prob. quia supposita tali identitate formali, qua Paternitas & Essentia sint unica formalissima ratio, necessariò sequeretur non posse Patrem

Tom II. R.P. Stumelij.

communicare Filio suam Essentiam, quia illi etiam communicaret esse Patrem, implicat enim communicare Essentiam, nisi communicando omnia, quæ sunt de Essentia, cum aliis illam accepisset cum diminutione: ergo communicando Essentiam, communicaret esse Patrem, quod est formalissimè ipsa, & de Essentia, proinde communicaret illi etiam suam Personam, sed hoc est expressè contra Florentinum & literis Unionis definiens conclusionem nostram, quod omnia quæ Patris sunt, ipse Pater unigenito suo Filio gignendo dedit, præter esse Patrem. Ubi ex illo Chasti omnia, Conciliū definit, quod omnia quæ Patris sunt, ipse Pater dedit Filio, quod nisi velis Concilium contradicere Concilio sonat idem, ac verba Lateranensis Concilii, quod dederit illi substantiam suam sine diminutione, & tamen addit, præter esse Patrem: ergo convincitur esse Patris, seu Paternitatem non esse formaliter idem quod Essentia, unde & rectè Ioannes Theologus sess. 18. Pater, ait, suam Personam Filio nequam communicat; cum tantum ejus substantia & natura communicabilis sit: conseq. quod convincatur per illam exceptionem, præter esse Patrem, Paternitatem non esse formaliter ipsam Essentiam, probatur: quia dici non potest, quod patrem substantia illi dederit,

Ioannes Theologus.

Cc

dederit, & partem retinuerit, cum substantia Patris indivisibilis sit, & simplex omnino, proinde non accepisset veram Essentiam, quam Pater habet, sed aliam, cum Essentia, ut tenetur cum Philosopho, sicut numeri variantur uno dempto vel addito, cum ergo se-

cundum Concilia Filio aeterno tota Essentia data sit a Patre aeterno, non autem esse Patrem, evidenter patet, Paternitatem non esse formaliter ipsam rationem formalem Essentiae.

ASSERTIO IV.

Nullum Concilium adduci potest, nullaue Auctoritas ex CC. quae de Mystero SS. Trinitatis agunt, explorabilis est, quae solidè militet contra doctrinam Doctoris Subtilis, toto hoc Tomo defensam, quin potius, quae praesentem Controversiam tangunt, ostendunt, si illa ex fine & intentione Patrum, ut decet, rectè expendantur, illam esse tutam, Catholicam, SS. PP. consonam, individuum simplicitatis divinae formam, ac in rationibus hactenus nondum expugnatis firmissimè fundatam.

§ 38 *Primum probatur* : Quia nullum ex iis, quae contra Scotistas afferre solent : non Toleraunt II. dicens : In Divinis omnia sunt unum, ubi non obviat relationis oppositio, & in relatione Personarum numerus cernitur, & quod ad invicem sunt &c. & in hoc solo numero carent, quod in se sunt. Qui locus affertur solet contra illam sententiam, qua tenetur Spiritum sanctum, si non procederet a Filio, adhuc distingui ab illo, quia de illa agit unitate, dum dicitur In Divinis omnia unum sunt, quae tres Personae non sunt unum, nempe reali, habetque fundamentum in Anselmo c. 3. lib. de processione Spiritus sancti, ubi ait : *Unitas non amittere suam consequentiam, ubi non obviat aliqua relationis oppositio* : & c. 2. ejusdem lib. ait : *Hac itaque sola causa pluralitatis est in Deo, ut Pater, Filius & Spiritus dici non possint de invicem, sed alij sint ab invicem*. Concilium itaque hic cum Anselmo solum vult oppositionem relationum solum esse causam pluralitatis & numeri inter Personas, quae invicem sunt, & carere hoc numero & pluralitate, qualis est inter Personas, secundum quod in se sunt, & secundum esse absolutum : in quo patet nihil esse contra nos.

§ 39 *Secundò* : Nec, quod obijciunt Lateranenses sub Innocentio III. Cap. 1. *Firmiter, de summa Trinitatis, ubi sic : Credimus &c. Deum aeternum, immensum, omnipotentem, incommutabilem, incomprehensibilem, & ineffabilem Patrem, Filium, & Spiritum sanctum esse unam Essentiam, Substantiam seu Naturam simplicem omnino* : & c. 2. Et ideo in Deo Trinitas est solummodo non quaternitas, quia qualibet eorum Personarum est illa res, videlicet Substantia, Essentia seu Natura divina. Item : Pater ab aeterno Filium generando substantiam ei dedit, ac dicitur non potest, quod partem sua substantia illi de-

derit, & partem retinuerit ipse sibi, cum substantia Patris indivisibilis sit, ut patet simplex omnino : & merito mirantur Scotista, quod in illo loco nervum ponant, & Scotistas non melius inspectis, qui non solum, ut docet Catholicam scholam, ubique cum Concilio, excludunt illam divisibilitatem, quae a pars substantiae remaneret in Patre non communicata Filio, atque eam distinctionem, quae admittit Personae non essent una res, sed quaternitas, ut sit summae divinitatis ex doctrina Scotistarum inferre oppositum, sed insuper & summam Dei simplicitatem formae propugnant, ut videre licet Tract. 1. Controv. 1. & seq. per extensum, quod autem dicitur illam constituant, in identitate reali, alij in formali, non est quod hic rescubamus : vide eadem Controv. 1. q. 2. & q. 3. art. 3. & alibi passim.

Ad rem praesentem nihil aliud ex auctoritate allata habetur, quam quod sit ad salvandam divinam simplicitatem excludenda distinctio realis inter Naturam & Personas, quod nihil contra nos.

Tertiò quod nec Florentinum Concilium, nec denique Rhemense officiat opinioni Subtilis, nervosè & validè ostensum est Controv. 4. per extensum contra Vasquez.

Alterum quod potius ostendunt doctrinam Scoti tutam, Catholicam, sanam &c. toto hoc Opere abundè docetur : unde benivolos & indifferentes lectores arbitros constituo, an non verè reprehensibiles sint illi auctores, qui tam insubidè Scoti doctrinam censurarunt, & haeresi conspersam pronunciarunt, uti videre licet Praefat. in hunc Tomum n. 1. & Praefat. in catenam auream SS. PP. cum Scoto Parte 2. n. 281. quorum loquendi libidinem ne hic repetamus, religiosa verat modestia.